พุทธศาสนวงศ์
กับธรรมวินัยพระไตรปิฎก

สัพเพสํ สํฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกา

ความสามัคคีของหมู่ชนทั้งปวงยังความเจริญให้สำเร็จ

หนังสือเล่มนี้
พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

โดย

กองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

พุทธศาสนวงศ์กับธรรมวินัยพระไตรปิฎก

มีนาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๔,๕๐๐ เล่ม
โดย กองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน
จัดพิมพ์เผยแผ่เป็นธรรมบรรณาการ ไม่มีจำหน่าย
ตามเจตนารมณ์ของ **เรืออากาศตรี อาคม ทันนิเทศ**

ยุทธนา เพ็งปาน
วิทยุทหารอากาศ ๐๑ มีนบุรี คลื่นความถี่ ๙๔๕ กิโลเฮิรตซ์ เอ.เอ็ม.
เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๓๐ น. ทุกวันจันทร์-วันเสาร์
เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐
โทร. ๐-๒๙๑๔-๖๓๐๗, ๐-๒๙๑๔-๖๕๑๗

- การสั่งจ่ายธนาณัติ กรุณาสั่งจ่ายปณ. มีนบุรีเพียงแห่งเดียว
- การโอนเงินทางธนาคาร กรุณาโอนเข้าบัญชี
  - ธนาคารกสิกรไทย สาขามีนบุรี
    เลขที่บัญชี ๐๙๔-๒-๐๓๙๕๖๗ ออมทรัพย์ ชื่อบัญชี นายยุทธนา เพ็งปาน
  - ธนาคารกรุงเทพ สาขามีนบุรี
    เลขที่บัญชี ๑๔๕-๕-๒๔๖๓๔๖ ออมทรัพย์ ชื่อบัญชี นายยุทธนา เพ็งปาน

เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารแล้ว กรุณาส่งสำเนาทางโทรสาร ๐-๒๙๑๔-๖๓๐๗
หรือไปรษณีย์ ที่สถานีวิทยุทหารอากาศ ๐๑ มีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

พิมพ์ที่ ชินอักษรการพิมพ์
๔๒๗/๑๙ ถ.ประชาราษฎร์ สาย ๒ แขวงบางซื่อ
เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐
โทร. ๐-๒๕๘๕-๒๒๑๔, ๐-๒๙๑๒-๗๘๙๕

โย ธมฺมํ ปสฺสติ โส มํ ปสฺสติ

ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต

ธรรมและวินัยใด ที่ตถาคตแสดงแล้ว

บัญญัติแล้ว แก่เธอทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้น

จักเป็นศาสดา ของเธอทั้งหลาย เมื่อตถาคตล่วงลับไป

พระธรรมนครที่สันติและมั่นคง
พระไตรปิฎก พุทธวัคค์ อุปาลิตเถรอปทาน
(แปล)

ใน (พระธรรมนคร) นั้น มีศีล (**สีล**) เป็นกำแพง
มีญาณ (**ญาณ**) เป็นซุ้มประตู
มีศรัทธา (**สทฺธา**) เป็นเสาระเนียด, ข้าแต่พระวีรเจ้า
มีสังวร (**สํวร**) เป็นทวารบาล

มีสติปัฏฐาน (**สติปฏฺฐาน**) เป็นป้อมปราการ,
มีปัญญา (**ปญฺญา**) เป็นจตุรัสชุมทาง, ข้าแต่พระมุนี
มีอิทธิบาท (**อิทฺธิปาท**) เป็นทางแยกทั้งสี่
ธรรมวิถีทรงสร้างไว้งดงาม

พระสูตร (**สุตฺต**) พระอภิธรรม (**อภิธมฺม**)
และแม้พระวินัย (**วินย**) ทั้งมวล
พร้อมทั้งพระพุทธวจนะมีองค์ ๙
เหล่านี้เป็นพระธรรมสภาของพระพุทธองค์

ที่อยู่คือ ความว่าง (**สุญฺญต**) ความไม่มีนิมิต (**อนิมิตฺต**)
ความไม่ปรารถนา (**อปฺปณิหิต**)
ความไม่หวั่นไหว (**อาเนญฺช**) และความดับ (**นิโรธ**)
เหล่านี้เป็นพระธรรมกุฎีของพระพุทธองค์

พุทธศาสนวงศ์ กับธรรมวินัยพระไตรปิฎก

พระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นแก่สัตว์โลกยาวนานมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบันและสืบต่อไปในอนาคตภายหน้า โดยอาศัยท่านผู้สร้างบารมีมาจนเต็มเปี่ยมที่จะได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวก ธรรมที่มีปรากฏอยู่ในโลกจึงมาปรากฏในจิตใจของท่านเหล่านั้น ให้ได้พบสัจธรรมความเป็นจริงพ้นการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ แล้วนำธรรมเหล่านั้นมาถ่ายทอดให้ความร่มเย็นแก่โลกสืบต่อกันไม่ขาดสาย ผู้ที่ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา และได้รับฟังธรรมคำสั่งสอน และสามารถรู้แจ้งในอริยสัจธรรม จึงนับว่าเป็นผู้มีวาสนาสูงสุด ในอันที่จะขจัดกิเลสออกจากใจได้โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นภัททกัปป์สมัย อันมีสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุบัติถึง ๕ พระองค์ สมเด็จพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราท่านทั้งหลาย พระองค์เป็นองค์ที่ ๔ ในภัททกัปป์นี้ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันหาประมาณมิได้ ให้เราท่านทั้งหลายได้รับรสพระสัทธรรมคำสอน มาศึกษาและปฏิบัติอันเป็นหนทางไปสู่การดับทุกข์ในปัจจุบันชาติ และในอนาคตตามกำลังวาสนาบารมีของตนที่ได้บำเพ็ญเพียรมาทรงพระเมตตาโปรดเวไนยสัตว์โลกหา

ประมาณมิได้ ฉะนั้นเมื่อเราปฏิญาณตนว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา เป็นภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ก่อนอื่นต้องมีศรัทธาเชื่อมั่นในการตรัสรู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อศรัทธาปฏิบัติธรรมตามแล้ว ย่อมได้ผลตามสมควรแห่งธรรมนั้น ศรัทธาในพระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์จนเป็นพยานแจ้งประจักษ์ธรรมถึงซึ่งพระนิพพานในใจของท่านผู้นั้น ย่อมน้อมนำไปเพื่อความเชื่อเรื่องบุญ บาป ตามกฎแห่งกรรม และการเวียนว่ายตายเกิดตามภพภูมิคือ นรก เปรต อสูรกาย สัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ สวรรค์ และพรหมโลก ในสังสารวัฏอันมีอยู่เดิม ศาสนธรรมนี้จึงเป็นเรื่องของจิตวิญญาณเป็นสัจธรรมความจริงที่ท้าให้พิสูจน์ได้ทุกกาลสมัย

พุทธประวัติกับความสืบเนื่องในภาคปฏิบัติจิตตภาวนา

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดมทรงตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในวันเพ็ญเดือน ๖ ณ โคนไม้พระศรีมหาโพธิ์ พุทธคยาชมพูทวีป ประเทศอินเดีย เหตุอัศจรรย์นี้ตรงกับที่พระองค์ประสูติ และดับขันธปรินิพพานในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เหมือนกัน ต่างกันแต่เพียงวาระและสถานที่ นอกจากนั้น การแสดงพระธรรมเทศนาครั้งสำคัญที่สร้างธรรมทายาทเป็นสังฆรัตนะอุบัติให้แสงสว่างขึ้นในโลกสืบทอดพระสัทธรรมคำสอน อาทิ ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรโปรดภิกษุปัญจวัคคีย์ เป็นปฐมเทศนาโดยมีพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นปฐมสาวก ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี, ทรงแสดงพระโอวาทปาติโมกข์, ทรงตั้งพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเป็นอัครสาวก ณ ป่าเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ และทรงแสดงมหาสมัยสูตร ณ ป่ามหาวัน เมืองเวสาลี เป็นต้น ที่สำคัญจะเห็นได้ว่าทรงอาศัยความสงัดจากโคนไม้ ป่า และธรรมชาติ เป็นมูลเหตุ และเป็นสถานที่สำคัญในการบำเพ็ญเพียรภาวนาเพื่อการบรรลุธรรม แม้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีตตลอดจนองค์ที่ท่านจะได้มาตรัสรู้ในอนาคตวงศ์รวมไปถึงพระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์สาวกทั้งหลายล้วนแล้วแต่อาศัยป่าเขาลำเนาไพร ถ้ำ เงื้อมผา ป่าช้า ที่สงบสงัดเพื่อการพิจารณาธรรม

และบรรลุถึงความสิ้นกิเลส จะมีเฉพาะเป็นสถานที่อื่นก็เป็นส่วนน้อยมาก ท่านจึงสรรเสริญการอยู่ป่าอยู่ในที่สงบสงัดจากเครื่องข้องของโลก อันเป็นไปเพื่อความมักน้อย สันโดษและเหตุของการปรารภความเพียรทางจิตใจเป็นหลัก จึงเรียกได้ว่าพระภิกษุสงฆ์ในศาสนานี้ ย่อมอาศัยป่าไม้และธรรมชาติ เป็นที่รื่นรมย์ อำนวยต่อภาคปฏิบัติทางจิตใจ ตลอดจนถึงปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย ถ้าเราได้ศึกษาพุทธประวัติแล้วจะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงสั่งสอน พระสงฆ์สาวกให้เห็นคุณของป่าอันเป็นที่สงบสงัด และพระสงฆ์สาวกจำนวนมากจนประมาณมิได้ ท่านได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์จากความสงบสงัดของธรรมชาติ ป่าเขาลำเนาไพรเป็นพื้นฐาน

หลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา

ตลอดจนพระชนมชีพของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔๕ พรรษาทรงสั่งสอนพุทธบริษัททั้ง ๔ ตลอดจนถึงเทวดามาร พรหม และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอย่างเต็มเปี่ยม สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงเน้นหนักคือ ภิกษุบริษัทเป็นอันดับหนึ่ง เพราะจะเป็นพระสงฆ์สาวกประกาศพระธรรมคำสอน ยังความร่มเย็นแก่สัตว์โลกแทนพระองค์ เมื่อได้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์แล้ว ตามแนวอริยสัจธรรมทั้ง ๔ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า **"ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นชื่อว่าเห็นเราตถาคต"**

การประกาศพระศาสนาในครั้งนั้นที่ได้ตั้งมั่นคงในแคว้นมคธ สมัยของพระเจ้าพิมพิสาร ส่วนใหญ่พระพุทธองค์ทรงแสดงจากพระโอษฐ์ให้ภิกษุสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา ได้สดับโดยตรงกับภาษาธรรมจากภายในพระทัยของพระองค์ และธรรมภายในใจของอริยสงฆ์สาวก ได้ถ่ายทอดเป็นภาษาบาลี-มคธในครั้งนั้นสืบทอดมาเป็นลำดับ เมื่อมีภิกษุบริษัทกระทำผิดต่อหลักธรรมอันเป็นไปเพื่อเสียหายต่อการบรรลุธรรม และเพศบรรพชิต จึงทรงบัญญัติพระวินัยเป็นข้อห้าม ข้อปฏิบัติเพื่อขัดเกลามิให้เป็นโทษ และรักษาสงฆ์ส่วนรวมให้ธำรงอยู่ในครรลองคลองธรรมที่ถูกต้อง ในที่นี้จะขอยกข้อธรรมที่มาในพระสูตร อันเป็นไปเพื่อความเจริญของพุทธบริษัท ๔ ไม่เป็นไปเพื่อความเสื่อม คือ อปริหานิยธรรม ๗ ประการ ประกอบด้วย

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกัน เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกัน โดยช่วยขวนขวายในกิจของสงฆ์อันควร

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่ทรงบัญญัติไว้ สมาทานศึกษาในสิกขาบทนั้นๆ

๔. ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ประธานสงฆ์ให้เคารพภิกษุนั้นเชื่อฟังคำสั่งสอนท่าน

๕. ไม่ลุอำนาจความอยากที่เกิดขึ้น

๖. ยินดีในเสนาสนะป่าอันสงบสงัด

๗. ตั้งใจว่าเพื่อนภิกษุผู้มีศีลซึ่งไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข

เมื่อพระพุทธองค์ เห็นว่าศาสนธรรมนั้นมีพุทธบริษัท ๔ สืบทอดอย่างมั่นคงถาวรพระองค์จึงเสด็จดับขันธปรินิพพานตามพระพุทธวิสัยของพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญมา ได้ตรัสกับภิกษุสงฆ์อันมีพระอานนท์ไว้ว่า **"ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ธรรมและวินัยใด ที่ตถาคตแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้นจักเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย เมื่อตถาคตล่วงลับไปแล้ว"**

พุทธศาสนาหลังพุทธปรินิพพาน กับการสังคายนาพระธรรมวินัย อันเป็นที่มาของพระไตรปิฎก

หลังสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา ล่วงได้ ๗ วัน ในคราวถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระพระบรมศพที่มกุฎพันธนเจดีย์ นครกุสินารา ต้องรอพระมหากัสสปะเถระเจ้าพร้อมคณะสงฆ์ ๕๐๐ รูป มาถึงพร้อมกัน เมื่อพระมหากัสสปะ ถวายบังคมพระบรมศพแล้วพระเพลิงจึงลุกขึ้นเอง เหตุในการทำ**ปฐมสังคายนา** พระธรรมวินัยครั้งที่ ๑ โดยพระมหากัสสปะปรารภเรื่อง สุภัททภิกษุ ผู้บวชเมื่อแก่ กล่าวแก่ภิกษุทั้งหลายว่าพระศาสดาล่วงไปแล้ว ใครจะประพฤติอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ จึงชวนภิกษุทั้งหลายให้ประพฤติล่วงพระธรรมวินัย เป็นเหตุให้พระมหาเถระเกิดความสังเวช จึงแจ้งเหตุนั้นกับพระอรหันต์ทั้งหลายแล้ว ชักชวนกันทำปฐมสังคายนา พร้อมพระสงฆ์อรหันต์ ๕๐๐ รูป ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา เวภารบรรพตกรุงราชคฤห์ มีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ให้พระอานนท์เป็นผู้แสดงพระธรรม และพระอุบาลีเป็นผู้แสดงพระวินัย ใช้เวลา ๗ เดือน โดยมีพระเจ้าอชาตศัตรู เป็นองค์อุปถัมภ์

พระธรรมที่พระพุทธองค์ทรงหยั่งทราบจากการตรัสรู้ ทรงอุปมาเหมือนใบไม้ในป่า ส่วนพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงนำ

มาสั่งสอนพุทธบริษัททั้ง ๔ ทรงอุปมาเหมือนใบไม้ในกำมือ อันได้จดจำและบันทึกเป็นพระธรรมวินัย ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แยกเป็นหมวดหมู่ ๓ ประการจากที่ได้สังคายนา อันเรียกว่า พระไตรปิฎก (ปิฎก คือ ตะกร้าหรือภาชนะอันควรค่าบรรจุธรรมคำสั่งสอนไว้) ได้แก่

หมวดพระวินัย

๑. พระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คือข้อกฎหมายของพระภิกษุสงฆ์ ข้อวัตร อภิสมาจาร และต้นบัญญัติในสมัยพระพุทธองค์ดำรงพระชนมายุอยู่

หมวดพระธรรม อันได้แก่

๒. พระสุตตันตปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คือคำสั่งสอนที่ทรงแสดงกับพุทธบริษัท ทั้ง ๔ ในสถานที่ต่างๆ อันพระอานนท์และพระมหาเถระอื่นๆ ได้จดจำไว้ ถือเป็นประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา

๓. พระอภิธรรมปิฎก ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คือข้อสั่งสอนโดยยิ่ง ในฝ่ายปรมัตถธรรม อันเป็นเหตุปัจจัยกันอันเกี่ยวกับจิต เจตสิก รูป นิพพาน สามารถพิสูจน์ในข้อปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรมนั้น ได้ถือเป็นวิทยาศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา

พระมหากัสสปะเถระเจ้าเป็นพระอรหันต์ที่เคร่งครัดในธรรมวินัย พระศาสดาทรงยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในธุดงควัตร ถือการอยู่ป่า ถือผ้าบังสุกุล ไตรจีวร และบิณฑบาตเป็นวัตรอันเป็นไปเพื่อความสันโดษ มักน้อย และเพื่อการขัดเกลากิเลสแก่ภิกษุทั้งหลาย เป็นตัวอย่างในการรักษาพระศาสนามิให้เสื่อมถอยในกาลภายภาคหน้า โดยให้สงฆ์รักษาซึ่งสิกขาบทเล็กน้อยที่ทรงประทานอนุญาตไว้

ทั้งหมด เป็นที่มาของฝ่ายเถรวาทสืบมา ในครั้งนั้นพระปุราณะกับภิกษุ ๕๐๐ รูป ไม่ได้เข้าร่วมปฐมสังคายนาด้วย ท่านจะปฏิบัติตามเฉพาะที่ได้ยินจากพระพักตร์พระพุทธเจ้า ถือตามอาจารย์กันมาที่เรียกว่า มหาสังฆิกา หรือ อาจาริยวาท เป็นต้นเดิมของนิกายมหายานในกาลต่อมา

ล่วงพุทธปรินิพพานมาประมาณ ๑๐๐ ปี ภิกษุวัชชี บุตรชาวเมืองเวสาลี มีพวกมากแสดงวัตถุ ๑๐ ประการ ผิดพระวินัยเกิดเป็นอลัชชี ในพระพุทธศาสนา นำมาซึ่งความไม่เข้าใจทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตผู้ใหม่ในธรรมวินัย เป็นเหตุให้พระยสกากัณฑบุตรเถระชักชวนภิกษุฝ่ายธรรมวาที วินัยวาทีประชุมวินิจฉัยวัตถุ ๑๐ ประการและการกระทำ**ทุติยสังคายนา ครั้งที่ ๒** ที่วาลุการาม เมืองเวสาลี มีพระสงฆ์อรหันต์จำนวน ๗๐๐ รูป โดยมีพระเรวตเถระเป็นผู้ถาม พระสัพพกามีเถระ เป็นผู้วิสัชนาทำอยู่ ๘ เดือน จึงสำเร็จ มีพระเจ้ากาลาโศกราชเป็นองค์อุปถัมภ์ การแยกไปเป็นฝ่ายมหายาน และเป็นฝ่ายเถรวาทยิ่งชัดเจนขึ้น

ครั้นล่วงมาประมาณ ๒๑๘ ปี หลังพุทธปรินิพพานพระเจ้าอโศกมหาราช ครองราชสมบัติ ทรงเลื่อมใสพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าทรงสร้างถาวรวัตถุทางพุทธศาสนาและเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวาง ทรงบำรุงพระภิกษุด้วยสักการะเป็นอันมาก ทำให้พวกเดียรถีย์ปลอมตัวเข้ามาบวชแล้วปฏิบัติผิดต่อหลักพระธรรมวินัยเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกในสังฆมณฑล พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงทราบเหตุนี้ จึงทรงโปรดให้จับเดียรถีย์ที่ปลอมบวชสึกออกไปเป็นอันมากถึงประมาณ ๖๐,๐๐๐ รูป ทรงอาราธนาพระโมคคัลลีบุตร

ติสสะเถระเป็นประธานในการกระทำ**ตติยสังคายนา ครั้งที่ ๓** และมีพระภิกษุอรหันต์ ๑,๐๐๐ รูป กระทำสังคายนาในอโศการาม กรุงปาฎลีบุตร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้นมีอิทธิพลให้พระพุทธศาสนาเจริญสืบต่อมายังประเทศศรีลังกา ไทย มอญ จีน พม่า ธิเบต ญี่ปุ่น และซีกตะวันตกของอินเดียในดินแดนปากีสถานและอัฟกานิสถานในปัจจุบัน

พระโมคคัลลีบุตรติสสะเถระได้เล็งอนาคตังสญาณ และทราบว่าพระพุทธศาสนาจะเสื่อมลงจากดินแดนชมพูทวีปจึงจัดส่งพระเถระผู้ทรงธรรมวินัยไปเผยแผ่ ยังดินแดนปัจจันตชนบท และในฝ่ายอาจาริยวาทเองก็แผ่ขึ้นไปทางทิศเหนือจนถึง จีน ธิเบต ญี่ปุ่น และซีกตะวันตกของอินเดีย ในดินแดนปากีสถาน และอัฟกานิสถานเป็นที่มาของนิกายมหายานต่างๆ ในเวลาต่อมา ในฝ่ายเถรวาทซึ่งดำรงหลักเดิมของพระธรรมวินัยไว้อย่างสมบูรณ์ได้มอบให้พระมหินทเถระไปยังลังกาทวีป ส่งพระโสณะ พระอุตระไปยังดินแดนสุวรรณภูมิ ให้พระมัชฌันติกะเถระไปประกาศพระศาสนา ณ กัสมิรนครแคว้นคันธารารัฐให้พระมหาเทวเถระไปประกาศพระพุทธศาสนา ณ รัฐมหิสถมณฑล เป็นต้น

ฝ่ายนิกายมหายานที่ได้เผยแผ่ไปยังจีน และธิเบต จนถึงคาบสมุทรเกาหลี และญี่ปุ่นต่อมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง แยกเป็นนิกายย่อยต่างๆ ตามความเชื่อในภูมิภาคนั้นๆ และเปลี่ยนไปเน้นการสร้างบารมีเพื่อบรรลุถึงมรรคาแห่งพระโพธิสัตว์เพื่อมุ่งหวังเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทางจิตใจโดยตรงได้กลับมาฟื้นฟูในสมัยพระโพธิธรรม (ท่านตั๊กม้อ) สืบเนื่องไปจน

ถึงสมัยท่านเว่ยหล่าง (ฮุยหนิง) อีกระยะหนึ่ง จากบันทึกในสมัยราชวงศ์จิ้น ตะวันออกมีการอัญเชิญพระไตรปิฎกจากชมพูทวีป โดยพระถังซัมจั๋งกลับมาเผยแผ่ทางจีนและมีการแปล เพื่อเผยแผ่ในเมืองจีนอย่างกว้างขวาง และต่อมาได้มีการเดินทางไปศึกษาเพิ่มเติมจากทางอินเดีย และศรีลังกาในสมัยหลวงจีนฟาเหียนและหลวงจีนอี้จิง พระพุทธศาสนาในจีนได้รุ่งเรืองและเสื่อมถอยสลับกันไปจนพุทธศาสนาได้ล่มสลายในจีน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบคอมมิวนิสต์ ราวปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ทำให้พุทธศาสนิกชนซึ่งมีอยู่มากที่สุดในโลกลดลงไปถึง ๗๐%

ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชถือได้ว่า พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายไปอย่างกว้างขวางเกือบทั่วภูมิภาคในทวีปเอเชีย และประการสำคัญ พระพุทธศาสนาได้มาประดิษฐาน ณ ดินแดนสุวรรณภูมิหรือประเทศไทยในปัจจุบันนี้ โดยพระโสณะเถระและพระอุตตระเถระ ได้ชักชวนพระอรหันต์ร่วมกัน ๕ รูปมายังสุธรรมนคร รัฐสุวรรณภูมิในสมัยนั้นมี พระเจ้าสิริมาโสกราชาธิบดีเป็นกษัตริย์ปกครอง และได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากชนชาวสุวรรณภูมิ มีปฏิบัติธรรมในมหาสติปัฏฐานบังเกิดให้มีพระอริยบุคคลสืบต่อพระพุทธศาสนา

ล่วงมาได้ราว ๑,๐๐๐ ปี ณ สุธรรมนครนี้ ได้มีพระธรรมทัสสีเถระ ร่วมกับพระมหาเถระหลายรูปประกาศพระศาสนา โดยมีหลักฐานปรากฏเป็นรูปแผ่นธรรมจักรหินสลักบริเวณนครปฐม, สุพรรณบุรี, ราชบุรี, เมืองศรีเทพ, จ. เพชรบูรณ์ สืบเนื่องมาจนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรสุวรรณภูมิ ทวารวดี

ศรีวิชัย เป็นต้น โดยมีทั้งอิทธิพลของพุทธศาสนา ทั้งฝ่ายเถรวาท ฝ่ายมหายาน และอิทธิพลทางศาสนาพราหมณ์ อันเป็นความเชื่อดั้งเดิมปะปนกันกับอารยธรรมทางตอนกลางและตอนใต้แห่งดินแดนสุวรรณภูมินี้

ส่วนทางเหนือก็ได้รับอิทธิพลการประกาศพระศาสนาสืบเนื่องมาแต่ครั้งพุทธกาล เพราะลุ่มแม่น้ำโขง ไหลพาดผ่านมาทางประเทศเนปาล อินเดีย จีน พม่า ลาว ไทย เขมร เวียดนาม จึงถือว่าเป็นปัจจันตชนบท มีตำนานเล่าเรื่องการเสด็จมาของพระพุทธเจ้าและพระสาวก และตำนานพระบรมสารีริกธาตุหลังพุทธปรินิพพานอิทธิพลทางพุทธศาสนาและวัฒนธรรมมีมาพร้อมๆ กับสมัยทวารวดี หรือศรีวิชัย แต่ในแง่การปฏิบัติธรรมสืบต่อพระศาสนาทางด้านจิตใจจะได้กล่าวภายหลัง

ครั้นพระพุทธศาสนาล่วงมาถึง ๒๓๘ ปี หลังจากพระมหินทเถรเจ้าออกไปลังกาทวีป บวชกุลบุตรให้เล่าเรียนพระปริยัติธรรม คือหยั่งรากพระพุทธศาสนาลงในเกาะลังกาแล้ว พระขีณาสพทั้ง ๓๘ พระองค์ มีพระมหินทเถระ และพระอริฏฐเถระชาวสิงหลเป็นประธานกับพระสงฆ์ซึ่งทรงพระปริยัติธรรม ๑,๑๐๐ รูป ทำสังคายนาพระไตรปิฎกในมณฑลถูปาราม วิหารใกล้กรุงอนุรธบุรี พระเจ้าเทวานัมปิยดิศ เป็นศาสนูปถัมภก ๑๐ เดือน จึงเสร็จการทำ**จตุตถสังคายนา (ครั้งที่ ๔)**

พุทธศาสนายุกาลผ่านมาได้ ๔๓๓ ปี ครั้งนั้นพระอรหันต์ทั้งปวงในลังกาทวีปพิจารณาเห็นว่า พระพุทธศาสนาจะเสื่อมลงเพราะพระสงฆ์ซึ่งทรงพระไตรปิฎก ให้ขึ้นปากเจนใจนั้นมีจำนวน

น้อยลงกว่าแต่ก่อนจึงให้พระอรหันต์ผู้ทรงปฏิสัมภิทาญาณ และพระสงฆ์ผู้ทรงปริยัติธรรมมากกว่า ๑,๐๐๐ รูป ประชุมกันในมหาวิหารใกล้เมืองอนุราธปุระ กระทำการ**สังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๕** โดยจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลาน ทั้งพระบาลีและอรรถกถาเป็นภาษาสิงหล (ลังกา) ใช้เวลา ๑ ปี โดยจะมีพระเจ้าวัฏฏคามินีอภัยเป็นองค์อุปถัมภก สร้างมณฑปถวายให้ทำการสังคายนา **(การบันทึกเป็นอักษรครั้งแรก)**

ต่อมาปีพุทธศักราช ๙๕๖ พระพุทธโฆษาจารย์เถระเจ้าเดินทางจากชมพูทวีป (อินเดีย) เพื่อแปลพระไตรปิฎกอันเป็นภาษาสิงหลให้เป็นภาษามคธ แล้วจารึกลงในใบลานใหม่ในโลหะปราสาทเมืองอนุราธบุรี ใช้เวลา ๑ ปี มีพระเจ้ามหานามเป็นองค์อุปถัมภ์ ท่านพระพุทธโฆษาจารย์ ได้รจนาคัมภีร์ วิสุทธิมรรคไว้ในสมัยนั้นนับว่าเป็น**การสังคายนาครั้งที่ ๖**

ในปีพุทธศักราช ๑๕๘๗ พระเจ้าปรากรมพาหุราชขึ้นครองราชย์ได้ย้ายราชธานีจากอนุราธปุระมายังปุรัตถิมมหานคร พระมหากัสสปะเถระเจ้า กับพระสงฆ์ผู้ทรงธรรมวินัยได้ประชุมกันชำระพระไตรปิฎกทั้งที่เป็นภาษาสิงหล และภาษามคธ โดยให้แปลงเป็นภาษามคธทั้งหมดแล้วจารึกลงในใบลานใหม่ใช้เวลา ๑ ปี จัดเป็น**การสังคายนาครั้งที่ ๗**

ระยะต่อมา พระเจ้าธรรมนุรุธ เมืองพุกามไปจำลองพระไตรปิฎกในลังกาทวีปลงสำเภามายังชมพูทวีปและในอาณาจักรพุกาม ทำให้พระปริยัติธรรมแผ่กว้างขวางออกไปนานาประเทศแล้วเปลี่ยนแปลงอักษรไปเป็นภาษาของตนทำให้มีการผิดเพี้ยนไปแต่ละคัมภีร์มากบ้างน้อยบ้าง

ราวในปีพุทธศักราช ๑๘๒๐ ปี พระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ได้ประดิษฐานในกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โดยได้แผ่ขยายเข้ามาผ่านทางเมืองนครศรีธรรมราช และได้เจริญรุ่งเรืองอย่างมากในสมัยพระมหาธรรมราชา (ลิไท) จากหลักฐานจารึกไตรภูมิพระร่วง และพุทธศาสนสถาน ศิลปะ พระพุทธรูป วัดวาอารามต่างๆ

ราวในปีพุทธศักราช ๒๐๒๐ สมัยพระเจ้าติโลกราชครองนครพิงค์เชียงใหม่ ทรงให้ประชุมพระสงฆ์เถระ มีพระธัมมทินเถระ วัดป่าตาล นพีสีนคร ทำสังคายนาชำระพระไตรปิฎก ณ โพธารามวิหาร (วัดเจดีย์เจ็ดยอด นครเชียงใหม่) ใช้เวลา ๑ ปี นับเป็น**การสังคายนาครั้งที่ ๘** มีการแต่งคัมภีร์อภิธรรมสังคหะ (โยชนาฎีกา) และมังคลัตถทีปนี เป็นต้น

ในสมัยใกล้กันนี้ พระเจ้ารามาธิบดี ได้ฟื้นพระพุทธศาสนาตั้งคณะสงฆ์**นิกายสีมากัลยาณี**ในรามัญประเทศปี พ.ศ. ๒๐๑๙ สืบทอดมาจากลังกาวงศ์ ณ เมืองหงสาวดีอันเป็นที่มาของคณะธรรมยุติกนิกายสมัยต่อมา

ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกษฐ์กรุงศรีอยุธยา ราวปี พ.ศ. ๒๒๙๖ ในประเทศลังกาขาดพระสงฆ์ต่อองค์พระศาสนาโดยอิทธิพล จากการครอบครองของฮอลันดามากับชาติโปรตุเกสและพวกมิจฉาทิฐิ พระเจ้ากิตติสิริราชสีหะกรุงลังกา ให้คณะทูตมาทูลขอพระสงฆ์ไทย ไปให้การบรรพชาอุปสมบท ชาวสิงหล ทรงโปรดให้พระสงฆ์ไทย อันมีพระอุบาลีและพระอริยมุนีเป็นหัวหน้าออกไปตั้งสมณวงศ์ในลังกา ซึ่งต่อมาได้เป็น **"นิกายสยามวงศ์"**

หลังสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ บ้านเมืองและพระพุทธศาสนาต้องมีการฟื้นฟูเป็นอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพร้อมด้วยสมเด็จกรมพระราชวังบวรฯ มหาสุรสิงหนาท ทรงเป็นองค์อุปถัมภก ให้รวบรวมพระธรรมคัมภีร์ไตรปิฎกมาบันทึกจารลงใบลานสืบอายุพระพุทธศาสนาใหม่ นับเป็น**การสังคายนาครั้งที่ ๙** โดย ณ วัดมหาธาตุ ในราวปี พ.ศ. ๒๓๓๑ โดยมีสมเด็จพระสังฆราช (ศรี) วัดระฆังโฆสิตาราม เป็นประธานฝ่ายสงฆ์

ซึ่งในการสังคายนาทั้ง ๙ ครั้งนี้ ทางประเทศพม่ามีการนับการสังคายนาไม่เหมือนแบบของไทย กล่าวคือ พม่ารับรองการสังคายนาที่กระทำในอินเดียทั้ง ๓ ครั้ง แต่ไม่รับรองการสังคายนาครั้งแรกในลังกา คงรับรองเฉพาะการสังคายนาครั้งที่ ๒ ของลังกาว่าเป็นครั้งที่ ๔ ต่อจากนั้นก็นับการสังคายนาครั้งที่ ๕ และครั้งที่ ๖ ซึ่งกระทำในประเทศพม่านั่นเอง

การสังคายนาที่พม่านับเป็นครั้งที่ ๕ (ครั้งแรกในประเทศพม่า) กระทำในรัชสมัยของพระเจ้ามินดง ราว พ.ศ. ๒๔๑๔ มีพระสงฆ์และคณาจารย์ ผู้แตกฉานในพระปริยัติธรรมร่วมประชุม ๒,๔๐๐ ท่าน ใช้เวลา ๕ เดือน จึงแล้วเสร็จ มีการจารึกพระไตรปิฎกลงในแผ่นหินอ่อน ๗๒๙ แผ่น ณ เมืองมัณฑเลย์

ส่วนการสังคายนาที่ทางพม่านับว่าเป็นครั้งที่ ๖ (ฉัฏฐสังคายนา) กระทำขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๗-๒๔๙๙ ณ มหาปาสาณคูหา ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของเมืองย่างกุ้ง

ความสืบเนื่องของพระธรรมวินัย กับพระสายอรัญวาสีในอดีตถึงปัจจุบัน

การบรรพชาอุปสมบทในพระธรรมวินัยนี้ พระอุปัชฌายะจะบอกกรรมฐาน ๕ คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ให้แก่กุลบุตรผู้บรรพชาพิจารณา ได้พิจารณาเห็นเป็นของไม่งาม ทุกรูปทุกองค์มิได้มีเว้น และให้นิสสัย ๔ อันประกอบไปด้วยบิณฑบาต ๑ ถือผ้าบังสุกุล ๑ อยู่ป่าหรือโคนไม้ ๑ ฉันยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า ๑ และอกรณียกิจ ๔ คือ กิจที่ห้ามกระทำอันประกอบไปด้วย เสพเมถุน ๑ ลักทรัพย์ ๑ ฆ่ามนุษย์ ๑ อวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน ๑ เป็นพื้นฐานเพื่อขัดเกลากิเลสเดินตามรอยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามที่ปฏิญาณตนเป็นผู้ที่ออกจากการครองเรือน พระสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นนิกายใดๆ เมื่อปฏิบัติอยู่ตามนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความดับทุกข์ เพื่อบรรลุมรรคผลและนิพพาน การถือธุดงค์ข้อวัตรอยู่ป่า เพื่อเป็นที่สงบสงัดทางจิตใจได้ดำเนินสืบต่อกันมาไม่ขาดสาย โดยภิกษุในธรรมวินัยนี้ไม่เลือกว่าจะเป็นนิกายใดๆ ก็ตาม

คณะสงฆ์สายอรัญวาสีได้มีสายปกครองสืบเนื่องกันมาในเมืองไทยตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายอรัญวาสี ในประวัติศาสตร์ครั้งสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้มีสมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว มีบทบาทสำคัญช่วยปรึกษาหารือราชการแก่พระองค์หลังสงครามยุทธหัตถี

โดยทัดทานการลงโทษทหารขุนนางที่ไปไม่ทันทัพให้ทรงอภัยโทษ โดยถือหลักสามัคคีและเมตตาธรรม

ในครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงผนวชตั้งเป็นวงศ์ธรรมยุติขึ้น พระองค์ท่านทรงปฏิบัติอยู่ในธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และได้มีสัทธิวิหาริกและอันเตวาสิกสืบต่อมา อาทิ เช่น สมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทธสิริ), ท่านเทวธัมมี (ม้าว) ซึ่งต่อมาได้เป็นพระอุปัชฌาย์ให้พระอริยกวี (อ่อน) ได้บวชกุลบุตร ในคณะธรรมยุตสายอรัญวาสี สืบเนื่องกันมานับเป็นต้นวงศ์สายปฏิบัติพระกรรมฐานในสายพระอาจารย์เสาร์ กันตสีโล และพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นหลักในการอบรมกรรมฐานแก่พุทธศาสนิกชนทั่วประเทศ พระเถระในคณะสงฆ์สายอรัญวาสีได้เข้ามาช่วยแก้ปัญหาบ้านเมืองไทยให้ได้รับความร่มเย็นพ้นจากเภทภัยต่างๆ ด้วยดี

คณะธรรมยุตกับพระสงฆ์นิกายสีมากัลยาณี (รามัญวงศ์) สมัยสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ร. ๔

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงผนวชได้ทรงรับสมณวงศ์เถรวาทสายสีมากัลยาณีมาปฏิบัติ ทรงศรัทธาในข้อวัตรของภิกษุรามัญที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย คือพระพุทธวังโส วัดบวรมงคล ทรงตั้งเป็นคณะธรรมยุติกนิกาย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๖๙ เพราะถือว่าเป็นวงศ์ดั้งเดิมที่สืบมาจากชมพูทวีป และลังกาวงศ์ อันเป็นการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาของพระภิกษุผู้เป็นธรรมวาที วินัยวาที ตามขัตติยราชประเพณีที่พระมหากษัตริย์พึงกระทำถวายการเป็นพุทธบูชา คือ **รักษารูปแบบเดิมของพระธรรมวินัยในสมัยครั้งพุทธกาลให้คงไว้สมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่ทรงจะกระทำได้ มิได้เป็นการกระทำสังฆเภท** โดยอาศัยเหตุที่พระสงฆ์ปฏิบัตินอกพระธรรมวินัยมีความบกพร่องในสังฆมณฑล เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงอุปสมบท ทรงมีฉายาพระวชิรญาโณ และได้ทรงมาประทับ ณ วัดสมอราย (วัดราชาธิวาส) ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างวัดบวรนิเวศวิหาร จึงทรงย้ายมาประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหารสืบมาจนทรงลาสิกขา ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๓๙๔ เพื่อรักษาประคับประคองชาติบ้านเมืองและพระพุทธศาสนาพร้อมอาณาประชาราษฎร์ในภาวะวิกฤติภัยจากมหาอำนาจตะวันตก (ทรง

อุปสมบทอยู่ ๒๗ พรรษา) ทรงประกอบพระคุณประโยชน์ไพศาล ทรงวางระบบปฏิรูปราชการแผ่นดิน การติดต่อกับต่างประเทศ การศึกษาแก่พระราชวงศ์และข้าราชบริพาร ที่สำคัญคือการสร้างรากฐานพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย อันเกื้อกูลทั้งฝ่ายปริยัติเป็นไปเพื่อการปฏิบัติและปฏิเวธธรรม ตามรอยอริยมรรค มีองค์ ๘ สมตามพระพุทธองค์ดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสกับอานนท์ก่อนปรินิพพานโดยย่อว่า **"ผู้ใดปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ ๘ แล้ว โลกก็ไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย"** คณะธรรมยุตนี้ได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์ตลอดมาทุกพระองค์

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ทรงรจนาเป็นพระนิพนธ์ไว้ราวปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เกี่ยวกับพุทธศาสนวงศ์ไว้ตอนหนึ่งว่า

"การที่ภิกษุสงฆ์แยกออกเป็นนิกายต่างๆ ไม่ใช่เป็นการแปลก มีในทุกๆ ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา และการที่แยกกันออกไปนั้น อาจกล่าวได้ตามประวัติศาสตร์ว่า ต้องมีเป็นธรรมดาถึงพยายามรวมให้เป็นหนึ่งสักเท่าใด ก็ไม่สำเร็จ อาจสำเร็จได้ชั่วคราว แต่ต่อมาไม่นานก็กลับแยกกันออกไปอีก ในศาสนาคนอื่นๆ ก็มีแยกเป็นลัทธินิกายต่างๆ เหมือนกัน การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนามิใช่อยู่ที่การพยายามเพื่อรวมนิกายสงฆ์ แต่อยู่ที่การพยายามให้สงฆ์ทุกนิกายตั้งอยู่ในพระธรรมวินัย ส่วนการรวมกันนั้นเมื่อดีเสมอกันหรือเสื่อมเสมอกัน ก็รวมกันเข้าได้เอง"

การเผยแผ่พุทธศาสนาสมัยพระปิยมหาราช

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีศรัทธาปสาทะในบวรพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงทำคุณประโยชน์อันใหญ่หลวงทรงก่อตั้งมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเกื้อประโยชน์ในด้านพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ในฝ่ายธรรมยุต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร และทรงก่อตั้งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์ในฝ่ายมหานิกาย ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์ ตลอดทั้งการพิมพ์ตำราการศึกษาพระธรรมวินัย และอุปถัมภ์กิจการสงฆ์อื่นๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าแห่งพระพุทธศาสนา ทรงสร้างวัดพระอารามหลวงที่สำคัญหลายวัด เช่น วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม, วัดเทพศิรินทราวาส, วัดนิเวศธรรมประวัติ เป็นพระอารามหลวงฝ่ายธรรมยุต และทรงสร้างวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามเป็นพระอารามหลวงฝ่ายมหานิกาย งานที่สำคัญคือ การพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ โดยคณะสงฆ์พระมหาเถระร่วมกับพระราชวงศ์และเสนาบดีผู้ใหญ่ในครั้งนั้น เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาอย่างมหาศาลดังจะกล่าวต่อไป

คุณค่าสำคัญของพระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ ของคณะสงฆ์สมัยพระปิยมหาราช

การเผยแผ่พุทธศาสนาอย่างมีคุณค่ามหาศาล คือ ทรงมอบภาระให้พระมหาเถระฝ่ายธรรมยุตเป็นหลัก ในการชำระพระไตรปิฎกฉบับเดิม ซึ่งเป็นใบลานอักษรขอมมาแปลเป็นอักษรสยาม แล้วทรงประยุกต์พิมพ์เป็นเล่ม แยกหมวดหมู่ จำนวน ๓๙ เล่ม **จัดเป็นพระไตรปิฎกฉบับพิมพ์ชุดแรกของโลก** ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) และในการพิมพ์ครั้งนี้ทรงวางรูปแบบภาษาบาลีอักษรไทยเทียบเป็นอักษรโรมัน ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของภาษาสากลของโลก ทรงถวายพระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ ไปยังพระอารามหลวงต่างๆ ทั่วราชอาณาจักร และทรงพระราชทานไปยังนานาประเทศในสถาบันชั้นนำของยุโรปในสมัยนั้น เป็นจำนวน ๒๑๖ สถาบัน อันเป็นการหยั่งรากแก้วของพระไตรปิฎกในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก สมดังพระพุทธภาษิตที่ว่า “การให้ธรรมะเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง” ทรงพอพระราชหฤทัยในการขวนขวายพระราชกุศลในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง เพื่อยังพระสัทธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แพร่ขจรไปในจตุรทิศ เป็นการนำนวัตกรรมสมัยใหม่ในยุคนั้น มาใช้ในการพิมพ์และการเผยแพร่ ซึ่งมีอานิสงส์อันใหญ่หลวงกับราชอาณาจักรไทย โดยอาศัยบารมีธรรมและพระราชกุศโลบาย ในการเผยแพร่ธรรมทานจากพระไตร

ปิฎก รักษาความเป็นชาติและพระพุทธศาสนาให้รอดพ้นภัยพิบัติจากการคุกคามของประเทศมหาอำนาจ คือ อังกฤษ และฝรั่งเศสในยุคนั้น

พระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ เป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาหลักพระธรรมวินัย ตลอดจนเป็นต้นเค้ามูลของตำราทางฝ่ายปริยัติธรรม ในการส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนให้แตกแขนงไปอีกมากมาย เป็นที่มาของวรรณกรรมทางพุทธศาสนาอันทรงคุณค่าอีกมากในเวลาต่อมาถึงปัจจุบันนี้ พระภิกษุสามเณร ตลอดจนอุบาสก อุบาสิกา ทั้งในสายปริยัติและปฏิบัติได้แบบแผนการศึกษาเล่าเรียนจากพระไตรปิฎก ฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ โดยพระมหาเถระในสมัยราชการที่ ๕ ได้รจนา จำแนกเป็นหนังสือ หมวดธรรม หมวดวินัยต่างๆ ให้ง่ายต่อการศึกษาภาคปริยัติ เช่น หนังสือนวโกวาท วินัยมุข ธรรมวิภาค หนังสือพุทธประวัติ ทั้งในส่วนโดยย่อและโดยพิสดาร สำหรับใช้ในการเรียนนักธรรม ชั้นตรี โท และเอก ตลอดจนธรรมศึกษาสำหรับฆราวาส พระมหาเถระที่ทรงเป็นหลักได้เรียบเรียงหนังสือตำราธรรมวินัยสมัยนั้นได้แก่ สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสสเทโว) วัดราชประดิษฐ์ฯ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร ตลอดจนพระมหาเถระอื่นๆ ในสมัยนั้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ตรวจทานชำระและตีพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นหมวดหมู่ ให้สมบูรณ์ยังประโยชน์ต่อพระคณาจารย์เถรานุเถระในการศึกษาและสั่งสอนอบรมพุทธบริษัท ๔ สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

มูลเหตุของพระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ กับการปฏิบัติธรรมของพระสายอรัญวาสี (พระป่า)

ในสมัยล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ต่อรัชกาลที่ ๖ ตำราเรียนหนังสือธรรมะส่วนใหญ่จะหายาก มีการศึกษาเดิมจากผูกใบลานและสมุดข่อยบาลีมูลกัจจายน์ ต่อมารากฐานที่นำมาเผยแผ่ตามพระอารามต่างๆ คือ พระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ ทำให้มีการเรียบเรียงตำราธรรมวินัย ในส่วนปลีกย่อยจากส่วนนี้โดยคณะสงฆ์ผู้ใหญ่ อาทิ สมเด็จพระสังฆราช (สา) สมเด็จพระวันรัต (ทับ) สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นแม่แบบในการศึกษาข้ออรรถธรรม เช่น หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล ท่านได้ยกย่องพร้อมปฏิบัติธรรมตามแนวอารักขกรรมฐาน ๔ คือ การเจริญพุทธานุสสติ ๑ เมตตา ๑ อสุภะ ๑ มรณสติ ๑ ที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ ๔ และสมเด็จพระวันรัต (ทับ) ได้รจนาจากพระไตรปิฎกฉบับคัมภีร์ใบลาน จนได้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์ในธรรมจากการบำเพ็ญเพียรด้านจิตตภาวนา

ส่วนท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในสมัยท่านปฏิบัติธรรมใหม่ๆ ระหว่างเดินธุดงค์มาทางภาคกลาง ท่านได้มาสนทนาแลกเปลี่ยนข้ออรรถ ข้อธรรม ทางด้านปริยัติและภาคปฏิบัติ ทั้งในส่วนพระวินัยและบาลีกับท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์) วัดบรมนิวาส อันเอื้อประโยชน์ต่อภาคปฏิบัติภาวนา และ

ได้จำพรรษาอยู่ ณ วัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ ๑ พรรษา สมัยนั้นรากฐานตำราในการศึกษาพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งในฝ่ายปริยัติก็มีพระไตรปิฎกฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ เป็นหลักเกณฑ์ในภาคการศึกษาและเป็นเสมือนแผนที่ทางเดินไปสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อเทียบเคียงยืนยันข้ออรรถข้อธรรมอันถูกต้อง ซึ่งข้อปฏิบัติที่ท่านพระอาจารย์มั่น ได้ดำเนินอยู่นั้นมิได้ผิดเพี้ยนไปจากหลักพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎก และได้รับการยอมรับยกย่องเชิดชูเกียรติคุณจากพระมหาเถระหลายท่าน ในเรื่องภูมิอรรถภูมิธรรมดังจะเห็นได้จากการที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงชินวรสิริวัฒน์แห่งวัดราชบพิธฯ ซึ่งทรงเป็นผู้ตรวจทานชำระพระไตรปิฎก ร.ศ. ๑๑๒ ทรงแต่งตั้งให้ท่านพระอาจารย์มั่นเป็นพระอุปัชฌาย์และเป็นเจ้าอาวาสวัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระในการปกครองคณะสงฆ์และชำระอธิกรณ์อันเกิดขึ้นในสงฆ์ด้วย และท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นพระครูวินัยธร พระครูฐานานุกรมของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) วัดบรมนิวาสฯ ในการแสดงธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์และสาธารณชน ท่านพระอาจารย์มั่น ยังได้รับการยกย่องจากท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ (จันทร์) ตลอดจนพระมหาเถระองค์อื่นที่เป็นเปรียญธรรมชั้นสูง ในสมัยนั้นว่าท่านพระอาจารย์มั่นแสดงธรรมในภาคปฏิบัติได้ถูกต้องกลมกลืนทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธธรรมดุจทรงพระไตรปิฎกไว้ในใจของท่านโดยสุขุมลุ่มลึก และท่านได้บรรลุธรรม หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง ณ ที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงสมกับที่ท่านเป็นพระอริยเจ้าผู้ทรงธรรมดุจพระสาวกในครั้งพุทธกาล การแสดงธรรมของท่านพระอาจารย์มั่นนั้น ท่าน

มีญาณความรู้อันลึกซึ้งละเอียดอ่อน ตามภูมิวาสนาที่สะสมบำเพ็ญมาในอดีตชาติ ในการแสดงธรรมแก่พระภิกษุ ประชาชน ตลอดจนถึงเทพยดา พญานาค และจิตวิญญาณทั้งหลาย ในแต่ละครั้งจึงเป็นเสมือนองค์พยานยืนยันในธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนมรรค ผล นิพพาน ในสมัยกึ่งพุทธกาลว่ายังคงเส้นคงวา มิได้สูญหายหรือลบเลือนไปไหน

พระเถระศิษย์ของท่านพระอาจารย์มั่นในฝ่ายปริยัติมีหลายรูป อาทิ สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนฺทปชฺโชโต) วัดนรนารถสุนทริการาม, พระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) วัดโพธิสมภรณ์ ได้เป็นหลักในการปกครองคณะธรรมยุตให้มั่นคงในสมัยปัจจุบัน ส่วนพระมหาเถระฝ่ายปริยัติที่เป็นศิษย์รุ่นดั้งเดิมของท่าน ก็มีพระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) พระเทพสิทธาจารย์ (จันทร์ เขมิโย) ท่านปกครองคณะสงฆ์ฝ่ายปริยัติและฝ่ายปฏิบัติให้สัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างความร่มเย็นกับคณะพุทธบริษัท ๔ และได้เป็นพระอุปัชฌาย์ และให้ญัตติกรรม แก่ครูบาอาจารย์หลายรูป เช่น หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, หลวงปู่กงมา จิรปุญฺโญ และหลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นต้น นอกจากนี้ศิษย์สำคัญอันเป็นร่มโพธิธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบเนื่องจากพระอาจารย์มั่น มีมากมายหลายรูป อันจะขอกล่าวเพิ่มเติมได้แก่ หลวงปู่ดูลย์ อตุโล, หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี, หลวงปู่ชอบ ฐานสโม, หลวงปู่หลุย จันทสาโร, หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ, หลวงปู่ตื้อ อจฺจลธมฺโม, หลวงปู่คำดี ปภาโส, หลวงปู่สิม พุทธจาโร, หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท, หลวงปู่หล้า

เขมปัตโต, หลวงปู่ศรี มหาวีโร, พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกำลังสำคัญของกองทัพธรรมในสายพระอาจารย์มั่น พระเถระที่เผยแพร่ธรรมภาคปฏิบัติไปยังชาวต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ หลวงพ่อชา สุภัทโท และพระอาจารย์สุวัจน์ สุวัจโจ

โดยเฉพาะท่านหลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน ตามประวัติท่านได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ณ วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ และวัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่ จนสอบได้เปรียญธรรมสามประโยคแล้วท่านจึงมุ่งหน้าออกปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์กับท่านพระอาจารย์มั่น ท่านได้อุปัฏฐากใกล้ชิด จนเป็นที่ได้ไว้วางใจของท่านพระอาจารย์มั่น อยู่ถึง ๘ ปี เพื่อน้อมนำข้ออรรถข้อธรรมไปปฏิบัติจนได้รับผลสมบูรณ์ในปฏิเวธธรรม ตามรอยบาทพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และถือได้ว่าท่านเป็นกำลังหลักในการประกาศพระศาสนา โดยเฉพาะในภาคปฏิบัติในสมัยปัจจุบันนี้ และท่านยังได้เรียบเรียงประวัติของท่านพระอาจารย์มั่น ไว้ได้ถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อเป็นแบบฉบับการดำเนินรอยตามปฏิปทาแก่พุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาเลื่อมใสในภายหลัง

พระเถระที่นับได้ว่าเป็นศิษย์ของหลวงปู่เสาร์ กันตสีโล ที่ได้เล่าเรียนพระปริยัติธรรมและปกครองคณะสงฆ์องค์สำคัญได้แก่ หลวงพ่อพุธ ฐานิโย (พระราชสังวรญาณ) ท่านได้ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ พระสังฆาธิการและเป็นพระอุปัชฌายะประสานคณะสงฆ์สายปริยัติและสายปฏิบัติให้สมานสามัคคีโดยธรรม ตลอดจนอบรมจิตตภาวนาแก่พุทธบริษัท ๔ ให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมด้วยดีตลอดมาแม้ท่านจะล่วงลับไปแล้วก็ตาม

พระเถระครูบาอาจารย์ในสายปฏิบัติจะเคารพพระเถระฝ่ายปกครองด้วยความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันตามหลักพระธรรมวินัย โดยเรียกว่าภาคปฏิบัติประสานกับภาคปริยัติ ในแนวทางเดียวกัน เช่น กรณีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ พระราชอุปัชฌายะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ได้เสด็จตรวจการณ์คณะสงฆ์ ทรงฟังธรรมและถามปัญหาธรรมภาคปฏิบัติกับพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ และพระอาจารย์เจี๊ยะ จุนฺโท ในหลายวาระและได้ทรงยกย่องว่าธรรมที่ท่านเหล่านั้นปฏิบัติมีความถูกต้องตรงกับตำราแบบแผนในพระไตรปิฎกในฝ่ายปริยัติทุกประการ สามารถน้อมนำมาเป็นหลักเกณฑ์เพื่อการปฏิบัติได้ทุกเมื่อ แม้ในสมัยปัจจุบันนี้สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ก็ทรงสนับสนุนการเผยแผ่ปฏิบัติธรรมของพระอาจารย์ฝ่ายกรรมฐานสายอรัญวาสีที่ทรงศีลาจาริยวัตร มั่นคงในหลักพระธรรมวินัยหลายท่านอาทิเช่น พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร, พระอาจารย์เทสก์ เทสรํสี, หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ พระอาจารย์ชา สุภทฺโท เป็นต้น โดยไม่เลือกว่าเป็นนิกายใด

การปฏิบัติธรรมตามรอยพระไตรปิฎก ย่อมได้รับผลเฉกเช่นครั้งพุทธกาล

ข้อวัตรปฏิปทาของพระธุดงค์กรรมฐาน สายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ถ้าเปรียบเทียบกับครั้งพุทธกาลนั้นมิได้ผิดเพี้ยนกันแต่อย่างใด ท่านได้ดำเนินตามรอยพระบาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเฉพาะพระมหากัสสปะเถระเจ้าผู้เลิศทางธุดงค์คุณ ๑๓ ข้อ อาทิ ถือผ้าไตรจีวรเป็นวัตร ถือการบิณฑบาตเป็นวัตร ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร และปฏิบัติตามวัตร ๑๔ ข้อ อาทิเช่น อาจริยวัตร, อาคันตุกะวัตร, เวจกุฎีวัตร เป็นต้น ข้อปฏิบัติเหล่านี้มีสมบูรณ์อยู่ในพระไตรปิฎก อันเป็นการรักษาแก่นของพระพุทธศาสนาด้านจิตตภาวนาให้คงอยู่เป็นไปเพื่อมรรค ผล นิพพาน แก่พระอริยสงฆ์สาวกในครั้งพุทธกาลและสืบต่อมา ซึ่งในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธองค์ทรงวางธรรมวินัยไว้โดยสมบูรณ์ ครั้นต่อมาพระมหากัสสปะเถระเจ้าได้เป็นประธานในการกระทำปฐมสังคายนา ร้อยกรอง พระธรรมวินัยและรักษาเป็นระเบียบแบบแผนไว้เพราะธรรมในภาคปฏิบัติจากจิตใจเป็นเครื่องยืนยันอันสำคัญของการตรัสรู้และการประกาศพระศาสนาขององค์พระศาสดา ถือเป็นอริยประเพณีที่สืบทอดกันมาโดยลำดับถึงปัจจุบันนี้

คุณพระรัตนตรัยกับการแก้ภัยวิกฤต ทางเศรษฐกิจจาก IMF

ราวปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ประเทศไทยต้องประสบภาวะทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงที่สุด จากภาวการณ์ถูกโจมตีค่าเงินบาทของกองทุน IMF หลายประเทศส่วนใหญ่ในโลกพบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่สุด อาจเรียกได้ว่าเป็นภาวะสงครามเศรษฐกิจ แต่วิกฤตนี้ก็เป็นโอกาสให้คนไทยได้อาศัยบารมีของพระพุทธศาสนาร่วมสร้างมหากุศล โดยมีองค์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน แห่งวัดป่าบ้านตาด จ. อุดรธานี ซึ่งปกติท่านรักษาปฏิปทาการปฏิบัติกรรมฐานอันเป็นไปเพื่อความหลุดพ้นตามหลักธรรมวินัยและแนวทางที่พระอาจารย์มั่น ดำเนินมาในการอบรมพระเณรญาติโยม อย่างเคร่งครัด ท่านได้เมตตาเสียสละตนออกมาเป็นผู้นำธรรมของพระบรมศาสดาประกาศให้ชาวไทยได้บริจาคทานรักษาศีลบำเพ็ญภาวนาเป็นมหากุศลใหญ่ โดยตั้งเป็นโครงการช่วยชาติรับบริจาคทองคำและดอลลาร์เข้าสู่ท้องพระคลังหลวงอุดหนุน ค้ำชูชาติไทยให้มั่นคง ส่วนบุญกุศลก็ไหลเข้าสู่จิตใจ ท่านเมตตาธรรมด้วยญาณความรู้อันละเอียดอ่อนในการแก้ปัญหาวิกฤตดังกล่าวให้ผ่านพ้นไปด้วยดี ทองคำมูลค่า ๑๑ ตันกว่ากับเงินดอลลาร์ ๑๐ กว่าล้านดอลลาร์ ก็ไม่มีค่าเท่ากับน้ำใจและธรรมอันบริสุทธิ์ที่หลวงตาเมตตาโปรดโปรยให้พุทธบริษัททั้ง ๔ ได้รับ

ไปทั่วหน้าตามรอยบาทพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงอนุบุพพิกถา และอริยสัจ ๔ พร้อมผลการปฏิบัติจนรู้แจ้งประจักษ์ในธรรมสิ้นกิเลสอาสวะทั้งปวง ทำให้พุทธบริษัท ๔ ผู้มีวาสนาได้หยั่งรากศรัทธาในมรรค ผล นิพพาน อันมีจริงในยุคปัจจุบันโดยท่านหลวงตาได้เมตตาตั้งโครงการช่วยชาติเป็นระยะเวลา ๖ ปีเต็ม จนเป็นผลสำเร็จตามที่ท่านปรารภไว้

ชาติไทยร่มเย็นได้ด้วยบารมีพระพุทธศาสนา

อานุภาพของพระรัตนตรัยเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการให้ความร่มเย็น และสันติสุขแก่โลกและมวลมนุษยชาติ ตลอดจนจิตวิญญาณของสัตว์ทั้งหลาย เพราะธรรมของพระบรมศาสดาเป็นที่พึ่งแก่เทพยดา มนุษย์ มาร พรหม และสัตว์ทั้งปวง ผู้ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดใน สังสารวัฏ จนกว่าจะดับเหตุแห่งการเกิด ถึงพระนิพพาน

ในภาวะที่มนุษย์เบียดเบียนกันกระทำสงครามแย่งชิงความเป็นใหญ่ ในภูมิภาคของโลก ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ได้รับความร่มเย็นกว่านานาประเทศที่นับถือศาสนาอื่น หรือถือพระพุทธศาสนาโดยผิวเผิน จะเห็นได้ว่าประเทศไทยหรือสยามประเทศ ได้พลานุภาพแห่งพระรัตนตรัยคุ้มครองให้พ้นวิกฤตในแต่ละครั้งมาโดยลำดับ อาทิ ภัยจากการล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจตะวันตก, ภัยจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒, ภัยจากลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ก็ด้วยความอัศจรรย์ในปาฏิหาริย์ของพระพุทธศาสนา และพระปรีชาญาณของกษัตริย์ไทยทุกๆ พระองค์ที่ทรงเป็นพุทธมามกะนับถือพระพุทธศาสนาสืบต่อกันมานับได้กว่า ๑,๐๐๐ ปี

ย้อนมองดินแดนแหลมทอง กับรากฐานพระพุทธศาสนา

ราชอาณาจักรต่างๆ ในดินแดนแหลมทองหรือสุวรรณภูมินี้ต่างเจริญรุ่งเรืองด้วยอาศัยพระเจ้าแผ่นดินที่ปกครองโดยธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ยังความร่มเย็นสืบเนื่องมาราว ๒ พันกว่าปี ตั้งแต่อาณาจักรทวาราวดี, อาณาจักรศรีวิชัย, อาณาจักรรามัญ (มอญ), อิทธิพลพระพุทธศาสนาในอาณาจักรขอม (ตั้งแต่สมัยเป็นดินแดนฟูนันถึงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗), อาณาจักรโยนก-เชียงแสน, อาณาจักรสุโขทัย, อาณาจักรล้านนา-เชียงใหม่, อาณาจักรพุกาม, อาณาจักรล้านช้าง นครหลวงพระบางและเวียงจันทน์, กรุงศรีอยุธยา, กรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์จวบจนปัจจุบันนี้ พระเจ้าแผ่นดิน ขุนนาง ไพร่ฟ้าประชาชน ทั้งหลายต่างนับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ได้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณร วัดวาอาราม ให้เป็นที่อำนวยต่อการปฏิบัติ ศาสนธรรมพระสงฆ์เถระผู้ทรงธรรมก็อบรมจิตใจพุทธศาสนิกชนให้ตั้งอยู่ในศีลในธรรม มีการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระไตรปิฎกสืบต่อมา ทั้งการปฏิบัติจนแตกฉานในอรรถธรรมทั้งปวง สมกับได้ชื่อว่าเป็นดินแดนสุวรรณภูมิ

ประมวลการปกครองคณะสงฆ์ไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

สมัยต้นกรุงสุโขทัย ผู้นำประเทศ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงให้อัญเชิญพระสงฆ์สายลังกาวงศ์จากเมืองนครศรี-ธรรมราช มาเผยแพร่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงมีการอบรมศีลธรรมในวันพระ ทรงมอบภาระสงฆ์ ให้พระมหาเถระผู้มากด้วยพรรษาและทรงคุณธรรมแตกฉาน พระธรรมวินัยเป็นประมุขสงฆ์เรียกว่า พระมหาสวามี มีเจ้าอาวาสวัด ทำการดูแลคณะสงฆ์สืบกันตามอริยประเพณีสมัยพระมหาธรรมราชา (ลิไท) ทรงผนวชเป็นพระภิกษุทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรือง ด้านวรรณกรรมการจารึกธรรมตลอดจนการสร้างพระพุทธรูป วัดวาอารามดังกล่าวแล้วข้างต้น

สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระเจ้าแผ่นดินทรงสถาปนาตำแหน่งประมุขสงฆ์เป็นพระสังฆราชา มีเจ้าคณะใหญ่ ฝ่ายคามวาสี (พระบ้าน) และเจ้าคณะฝ่ายอรัญวาสี (พระป่า) มาแต่สมัยนี้ ทรงแต่งตั้งสมณศักดิ์ พระราชาคณะ ฝ่ายปกครอง ผู้ทรงธรรม ทรงวินัยตามฐานานุรูปที่เหมาะสม ตามพระสังฆาธิการเจ้าอาวาสวัด พระอารามหลวง และวัดราษฎร์ เจ้าคณะพระครู ฝ่ายหัวเมืองซึ่งคงยึดแนวข้อวัตรจากสงฆ์นิกายลังกาวงศ์สืบมาผสมผสานกับสงฆ์มหานิกายของทางภาคเหนือของไทย

ในช่วงกลางสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ยกฐานะพระสังฆราชาประมุขสงฆ์ เป็นตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ตำแหน่งสังฆปาโมกข์มีสมเด็จพระราชาคณะเป็นเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะรอง พระราชาคณะที่ทรงพระไตรปิฎก เจ้าคณะหัวเมือง มีการถวายสมณศักดิ์พัดยศอันได้อิทธิพลมาจากประเทศศรีลังกา และให้สงฆ์มีอำนาจในการปกครองวัดวาอาราม และรักษาธรรมวินัย ตัดสินอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นโดยราชอาณาจักรเป็นผู้ให้การค้ำชูอุปถัมภ์ สืบต่อมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เหตุการณ์ศึกสงครามของบ้านเมืองต่อเนื่องทำให้พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์เสื่อมลง โดยเฉพาะในภาคปฏิบัติสายอรัญญวาสีจะมีปรากฏอยู่น้อยมาก

การเปลี่ยนแปลงในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ คือการที่เจ้าฟ้ามงกุฎฯ (รัชกาลที่ ๔) ทรงผนวช และตั้งวงศ์ธรรมยุติกนิกายขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ เพื่อฟื้นฟูรักษาพระธรรมวินัยให้สมบูรณ์ เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม การสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช ตลอดจนเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายคามวาสี และฝ่ายอรัญวาสี เริ่มเปลี่ยนแปลงตามการปกครองคณะสงฆ์ โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๗ อนุวัติการปกครองตามการปฏิรูประบบราชการ คือมีเจ้าอาวาส, เจ้าคณะตำบล, เจ้าคณะเมือง, เจ้าคณะมณฑล, เจ้าคณะใหญ่คามวาสี (ฝ่ายเหนือ - ฝ่ายใต้), เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายธรรมยุติ จากการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รัชกาลที่ ๕ โดยมีการขยายตำแหน่งสมเด็จพระราชาคณะ, พระราชาคณะชั้นรอง, พระราชาคณะชั้นธรรม - ชั้นเทพ - ชั้นราช - ชั้นสามัญ, พระครูสัญญาบัตรเจ้าคณะปกครองในจังหวัด, อำเภอ, ตำบล, เจ้าอาวาสพระอาราม

หลวง, เจ้าอาวาสวัดราษฎร์และพระครูฐานานุกรม เป็นต้น การมีอธิกรณ์ก็ไม่รุนแรง คณะสงฆ์ฝ่ายปกครองต่างดูแลพระสงฆ์ด้วยกันมาด้วยความร่มเย็นโดยตลอดทั้งฝ่ายมหานิกาย และฝ่ายธรรมยุต โดยความอุปถัมภ์จากสถาบันพระมหากษัตริย์พร้อมพุทธศาสนิกชนในราชอาณาจักร

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยคณะราษฎร์ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกลดลงอย่างมาก การคณะสงฆ์เริ่มเปลี่ยนบทบาทไปตามการปกครองของฝ่ายรัฐ คือ มีการวางตำแหน่งนายกสังฆมนตรี, สังฆมนตรี, สังฆสภา อนุวัตรตามอย่างรัฐบาลในสมัยนั้นมีการตรากฎหมายการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของวงการคณะสงฆ์ไทย ส่วนตำแหน่งพระสังฆาธิการและสมณศักดิ์ต่างๆ ยังคงรูปเดิมไว้

จนในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์อีกครั้ง คือ มีการตั้งคณะกรรมการมหาเถรสมาคม บทบาทและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และพระราชทานสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ว่าด้วยพระสังฆาธิการฝ่ายปกครอง เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายมหานิกาย, หนเหนือ, หนกลาง, หนตะวันออก และหนใต้ เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายธรรมยุติ ส่วนตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะภาค, จังหวัด, อำเภอ, ตำบล และเจ้าอาวาสมีทั้งสองนิกาย โดยใช้มติมหาเถรสมาคมเป็นกฎควบคุมปกครองคณะ

สงฆ์เพิ่มเติม มีอธิบดีกรมศาสนาเป็นเลขานุการเถรสมาคม ซึ่งกิจการของพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ จะเห็นได้ว่าในสมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช รัชกาลที่ ๙ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา และพระราชวงศ์ทุกพระองค์ ทรงอุปถัมภ์ทะนุบำรุงกิจการของพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ทั้งในสายพระสงฆ์ฝ่ายปริยัติธรรม และทั้งพระสงฆ์ในสายปฏิบัติ

ปัญหาพระพุทธศาสนา ในเมืองไทยในปัจจุบัน

สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์**มีการลดอำนาจพระมหากษัตริย์ในการสถาปนาตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ให้เป็นไปตามสมณศักดิ์ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕** ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจนถึงการเปลี่ยนแปลงร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และการจัดตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลกระทบกระเทือนต่อพระธรรมวินัยและการปกครองคณะสงฆ์ เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลในการดูแลคณะสงฆ์ คณะกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งมีผลบังคับใช้ไปทั่วสังฆมณฑล โดยเฉพาะ**การให้คฤหัสถ์ผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรมเข้ามาแทรกแซงกิจการของสงฆ์** เช่น การตั้งสำนักงานการดูแลทรัพย์สินของพระพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของคณะสงฆ์ไทย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงผู้นำบริหารคณะสงฆ์ โดยเฉพาะพระประมุขซึ่งดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปรินายก เป็นเรื่องสำคัญมาก การปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชที่เกิดขึ้นในเวลานี้บังเกิดผลเสียหายต่อหลักธรรมวินัย และขัดต่อจารีตประเพณีอันมีอยู่เดิม ผู้นำสงฆ์ต้องมีคุณสมบัติที่บริสุทธิ์ด้วยศีลาจารวัตรควรเป็นพระเถระรัตตัญญู เป็นพหูสูตผู้ฉลาดแตกฉาน และมั่นคงอยู่ในพระธรรมวินัย ตลอดจนปกครองคณะสงฆ์ด้วยความร่มเย็นโดยหลัก

ธรรม เมื่อขาดหลักธรรมวินัยในการพิจารณาที่เป็นแบบฉบับแล้ว สังฆสภาหรือที่ประชุมสงฆ์ย่อมไม่สมบูรณ์หรือเป็นโมฆะ ส่งผลให้ไม่มีผลบังคับใช้ในศาสนจักรได้

เหตุแห่งความเสื่อมของคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากภิกษุสงฆ์หันไปนิยมทางด้านวัตถุไม่นิยมธรรมปฏิบัติ ย่อมถูกภัยคุกคามจากภายใน คือ ความทะยานอยาก และภัยคุกคามจากลัทธิภายนอก ที่แทรกแซงเข้ามาในพระศาสนาโดยแฝงกายมาในรูปแบบต่างๆ สร้างศรัทธาในทางธุรกิจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากพุทธบริษัท ๔ ที่ขาดปัญญา โดยเอาวัตถุนิยมเป็นสิ่งล่อลวงกระทำสัทธรรมปลอมให้เกิดขึ้น อันเป็นการประทุษร้ายพระธรรมวินัยและคณะสงฆ์ส่วนรวม พระเถระผู้ปกครองเมื่อปฏิบัติตนไม่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ถูกอคติ ๔ เข้าครอบงำย่อมนำมาซึ่งความวิบัติของคณะสงฆ์และพุทธบริษัท ๔ ฉะนั้นการจะรักษาหลักพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบต่อไป จึงต้องยึดตามพระพุทธพจน์ที่ว่า **“ธรรมและวินัยที่ตถาคตตรัสไว้ชอบแล้ว จักเป็นศาสดาแทนเราตถาคต”**

ธรรมและวินัยในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนามีอยู่แล้วอย่างสมบูรณ์เพียงพอที่จะยังผู้ปฏิบัติตามให้ได้รับผลเป็นประโยชน์สุขแก่ตนและสังคมหมู่คณะตลอดจนประเทศชาติและมวลมนุษยชาติผู้มุ่งแสวงหาความดีและความสามัคคีในหมู่ชน ไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ โปรดระลึกเสมอว่าบุคคลผู้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏนี้ เมื่อยังไม่มีปัญญาญาณรอบรู้ในกองสังขาร ย่อมกระทำผิดพลาดทั้งส่วนตนและส่วนรวม แต่หากรู้จักใช้ปัญญาในทาง

พระพุทธศาสนา แก้ไขตนเองและส่วนรวมให้ถูกตามหลักธรรมวินัย ก็ย่อมประสบผลสำเร็จในสิ่งอันชอบธรรมยังประโยชน์สุขและความร่มเย็นให้ตนเอง และโลกเป็นอเนกอนันต์ เพียงคณะบุคคลได้ถึงธรรมเป็นผู้ทรงธรรมทรงวินัยอย่างถูกต้อง ประสานสามัคคีร่วมกันได้ดีทุกฝ่าย ก็สามารถแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมเป็นไปเพื่อความไม่เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญโดยฝ่ายเดียวดังที่กล่าวมาแล้ว และหลักเกณฑ์การตัดสินพระธรรมวินัย ๘ ประการ อันประกอบไปด้วยธรรม อันเป็นไปเพื่อความคลายกำหนัด ๑ เป็นไปเพื่อความไม่สั่งสมกิเลศ ๑ เป็นไปเพือความมักน้อย ๑ เป็นไปเพื่อความสันโดษ ๑ เป็นไปเพื่อความสงัดจากหมู่คณะ ๑ เป็นไปเพื่อการปรารภความเพียร ๑ และเป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย ๑ ธรรมเหล่านี้แลเป็นธรรมและวินัยคำสอนของพระศาสดา

ผู้นำรัฐต้องอุปถัมภ์กิจการของคณะสงฆ์ โดยถูกต้องและชอบธรรม

การมอบให้รัฐซึ่งเป็นฝ่ายคฤหัสถ์ถือกรรมสิทธิ์ในการแต่งตั้งพระประมุขสงฆ์ ตลอดถึงคณะผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์โดยไม่รอบคอบตามหลักธรรมวินัยและทรัพย์สิน เงินกองทุนอันเกิดแต่ศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้นถือ**เป็นความเสียหายต่อพระพุทธศาสนา** ที่พึงให้สงฆ์ดูแลปกครองกันเองตามอาวุโสพรรษาและคุณธรรม จะเห็นได้ว่าทรัพย์สินในพระพุทธศาสนาที่ได้มีการสะสมมาตั้งแต่โบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน มีมูลค่ารวมสูงเกินจะประเมินค่าได้ ถือว่าเป็นส่วนช่วยมิให้ต่างชาติอาศัยเงินกองทุนอันมหาศาลเข้ามาควบคุมเศรษฐกิจของประเทศ อันเป็นส่วนสำคัญในการพยุงความมั่นคงของราชอาณาจักรไทย ปัจจุบันพุทธบริษัท ๔ ส่วนใหญ่ขาดหลักธรรมภายในใจ การบริหารคณะสงฆ์และชาติบ้านเมือง ตลอดจนถึงการบริหารจัดการทรัพย์สินในพระพุทธศาสนาโดยปราศจากธรรม ย่อมชักนำไปสู่ความเสื่อมสลาย เพราะอำนาจของฝ่ายอธรรมมีมาก แต่ผู้สร้างบารมีทางพระพุทธศาสนาที่จะมากอบกู้แก้ไขปัญหาก็คงมิได้หมดสิ้นไป เมื่อมีคนชั่วมาย่ำยีทำลาย ย่อมมีคนดีมากอบกู้ดำรงรักษาพระศาสนาให้ธำรงคงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป มิให้ต้องสูญสิ้นไปตามแผนการณ์ของผู้หวังบ่อนทำลาย ซึ่งในการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้นใหม่ เป็นบุคคลผู้ตั้งอยู่ในศีลธรรมย่อมสร้างความมั่นคงให้กับพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ปัญหาวิกฤตต่างๆ ก็คงจะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

ภาวะวิกฤตทางจิตใจ ของคณะสงฆ์ที่จำเป็นต้องแก้ไข

การอยู่ผาสุกของภิกษุสงฆ์ ผู้เป็นศาสนทายาทโดยตรงของพระบรมศาสดา คือการตั้งมั่นอยู่ในหลักพระธรรมวินัย ศึกษาในหลักพระไตรปิฎกแล้วนำมาปฏิบัติจนรู้แจ้งอริยสัจธรรมสิ้นสงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงพยุงสงเคราะห์พุทธบริษัทส่วนอื่นให้ได้รับอรรถธรรม บุญกุศล ตลอดจนเป็นที่พึ่งแก่สัตว์โลก ศาสนธรรมจึงเป็นเรื่องของจิตวิญญาณเป็นนามธรรมอันละเอียดอ่อน ซึ่งสมัยปัจจุบันอิทธิพลของวัตถุนิยมและการศึกษาจากโลกตะวันตกเข้าครอบงำสังคมไทย ตลอดจนวงการคณะสงฆ์ให้เปลี่ยนไปอย่างมาก เพราะเดิมท่านใช้วัตถุภายนอกเป็นตัวจาคะนำออก เพื่อหมุนบุญนิธิเข้าสู่จิตใจจนจาคะทุกอย่างออกจากใจ ให้ว่างดับไม่เหลือเชื้อจึงจะมีคุณค่าสูงสุดเรียกว่าเปลี่ยนทุนเป็นบุญกุศล

ปัจจุบัน การบริหารสงฆ์ตามสมมติโลกจะเห็นว่าวัตถุ ๔ หรือปัจจัย ๔ เป็นสิ่งสำคัญกว่าการรู้แจ้งในอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นแก่นพระศาสนา และละเลยในหลักธรรมวินัย จนถึงปฏิเสธมรรคผลนิพพาน ว่าไม่มี บางครั้งภิกษุบางรูปสงสัยว่าพระพุทธเจ้ามีจริงหรือเปล่า อันนับเป็นเรื่องที่น่าสลดใจอย่างยิ่ง กลับกลายเป็นการส่งเสริมเรื่องยศถาบรรดาศักดิ์ และการศึกษาทางโลกละเลยที่จะสนใจภาคปฏิบัติจิตตภาวนาตามรอยบาทพระศาสดา

การมอบอำนาจการดูแลพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ไปสู่ฆราวาส ตามเรื่องของรัฐซึ่งมิใช่ผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่เป็นความเสี่ยงอันตรายต่อพระพุทธศาสนาอย่างสูง แต่ถ้าผู้นำรัฐและผู้ดูแลอุปถัมภ์กิจการพระพุทธศาสนามีหลักธรรมประจำใจ พระพุทธศาสนาก็จะมั่นคงและเผยแผ่ไปอย่างกว้างขวาง

ส่วนพระเถระผู้มีบทบาทบางรูปก็ไม่รักษาพระธรรมวินัยซึ่งเป็นองค์แทนของพระศาสดาไม่ตั้งอยู่ในอปริหานิยธรรมทั้ง ๗ ประการ และหลักเกณฑ์ การตัดสินตามพระธรรมวินัย ๘ ประการ เป็นช่องทางให้เกิดการแทรกแซงจากลัทธิอื่นหรืออิทธิพลการเมืองจากประเทศมหาอำนาจผู้มุ่งร้ายจะครอบครองชาติไทย และล้างพระพุทธศาสนาให้สิ้นไป

ผู้ที่ท่านมีญาณบริสุทธิ์หยั่งทราบตามความเป็นจริงและมีวาสนาเกี่ยวเนื่องตามสายบุญสายกรรมในยุคนี้ คือ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ท่านต้องเสียสละออกมาเป็นผู้นำต่อเนื่องร่วมกับหมู่คณะสงฆ์ผู้ปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมวินัย เพื่อชี้แจงให้พุทธบริษัททั้ง ๔ เห็นความสำคัญของพระธรรมวินัยที่ถูกต้องเพื่อรักษาพระพุทธศาสนา และเห็นความผิดของบุคคลหรือ สมมติสงฆ์บางคณะผู้ขาดหลักธรรมอันเป็นการทำลายพระพุทธศาสนาโดยไม่รู้ตัว

ความสามัคคีของสงฆ์ส่วนรวมนำมาซึ่งความสำเร็จประโยชน์สุขอันไพบูลย์ ตามอปริหานิยธรรม ๗ ประการ ดังกล่าวแล้วข้างต้นจึงให้พุทธบริษัท ๔ ทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและทั่วโลก ได้ยึดหลักธรรมวินัยอันแม่นยำถูกต้องเป็นกฎหมายหลักเกณฑ์ชี้โทษ เพื่อ

ป้องกันผู้ประทุษร้ายพระธรรมวินัยที่ก่อภัยให้พระพุทธศาสนา

บทเรียนจากประวัติศาสตร์พุทธศาสนวงศ์ ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความเสื่อมไปของพระศาสนาเป็นอย่างดีเยี่ยม ผู้นำชาติบ้านเมืองและศาสนาจึงต้องเป็นผู้ชาญฉลาดมีปัญญาสมกับเป็นสัตบุรุษรู้กาลอันควรจะแก้ไข และจะนำประโยชน์สุขมาสู่ตนและบริวาร ประเทศชาติ และสังคมโลกได้ร่มเย็นสืบไปตามพระพุทธทำนายที่ทรงตั้งพระพุทธศาสนาในสมัยพระสมณโคดมให้คงถ้วน ๕,๐๐๐ พระวัสสาสืบไป จึงสมควรให้พุทธบริษัททั้งหลายได้ตระหนักว่าพุทธศาสนาจะอยู่ได้ก็เพราะเรารักษา จะวิบัติก็เพราะภัยภายนอกจากลัทธิศาสนาอื่นๆ และภัยภายในอันเกิดแต่พุทธบริษัททั้ง ๔ เป็นผู้ทำลายนั้นเอง

เมื่อสามารถนำพระธรรมวินัยมาแก้ไข ชำระอธิกรณ์สิ่งมัวหมองในพระพุทธศาสนาให้เบาบางลงและหมดสิ้นไป จึงจะสามารถธำรงไว้ซึ่งคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอันบริสุทธิ์บริบูรณ์เป็นแสงสว่างแก่มวลมนุษย์ เทพยดา และสัตว์โลกให้ได้รับความร่มเย็นวัฒนาถาวรสืบไป

ธรรมะท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ จะแยกกันไม่ได้ หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก ต้องอิงอาศัยกันอยู่ฉันใดก็ดี ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ก็อาศัยกันอยู่อย่างนั้น สัทธรรมสามอย่างนี้จะแยกกันไม่ได้เลย

การพิจารณาธรรมให้เห็นเป็นปัจจุบันธรรม อย่าส่งจิตถึงอดีต อนาคต จะเป็นความกังวลฟุ้งซ่านไป เพราะว่าธรรมะทั้งหมดที่พระพุทธองค์ทรงแสดงออกมาจากจิตคือ พระทัยที่บริสุทธิ์ทั้งนั้น การดับทุกข์นั้นคือการรู้เท่าทันทุกข์ไม่ยินดียินร้าย

ธรรมของพระตถาคต เมื่อเข้าไปประดิษฐานในจิตสันดานของปุถุชนแล้ว ย่อมกลายเป็นของปลอม (สัทธรรมปฏิรูป) แต่ถ้าเข้าไปประดิษฐานในจิตสันดานของพระอริยเจ้าแล้วไซร้ย่อมเป็นของบริสุทธิ์แท้จริง และเป็นของไม่ลบเลือนด้วย

การปฏิบัติตามมรรคแปดนั้น สมาธิมรรคเป็นสำคัญมาก นอกจากนั้นเป็นส่วนปริยาย เมื่อเราปฏิบัติสังเกตด้วยธรรมและอาการของธรรมที่จิตถึงขั้นละเอียดประณีตแล้ว ก็จะเป็น "สันทิฏฐิกบุคคล" คือ เป็นผู้รู้ผู้เห็นเสียเอง

การบำรุงรักษาสิ่งใดๆ ในโลก...การบำรุงรักษาตนคือ ใจเป็นเยี่ยม จุดที่เยี่ยมยอดของโลกคือใจ ควรบำรุงรักษาด้วยดี ได้ใจแล้วคือได้ธรรมเห็นใจแล้วคือเห็นธรรม รู้ใจแล้วคือรู้ธรรมทั้งมวล ถึงใจตนแล้วคือถึงพระนิพพาน

ธรรมะหลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน

"ศาสนธรรมที่พระพุทธเจ้าประกาศสอนโลก เทียบกันได้กับแบบแปลนที่สร้างตึก สร้างร้านนั่นแล พูดอย่างพื้นๆ ธรรมดาก็เรียกว่า แบบแปลนเพื่อความเป็นคนดี"

ในธรรมท่านสอนไว้ว่า ปริยัติ คือ การศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติคือการดำเนินงาน เมื่อได้ศึกษามาแล้ว ออกปฏิบัติตามแบบแปลนแผนผังทีนี้ผลก็ปรากฏเป็นรูปร่างขึ้นมา

เพราะแปลน คือ ศาสนธรรม มีตั้งแต่ขั้นพื้นฐานถึงขั้นละเอียด และละเอียดเข้าไปเป็นลำดับจนถึงขั้นวิมุติหลุดพ้น

ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าในตำราที่แสดงไว้ไม่มีส่วนใดบกพร่องยังสมบูรณ์บริบูรณ์ ดังที่เราทั้งหลายได้รู้ได้เห็นอยู่นั้นแล แต่สิ่งที่บกพร่องก็คือความสนใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนธรรมนั้น นับวันเสื่อมลงๆ เมื่อฝ่ายหนึ่งเสื่อมลง ฝ่ายหนึ่งย่อมมีกำลังมากขึ้น

ศาสนธรรมที่แสดงออกทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพระสูตร ไม่ว่าจะเป็นพระวินัย ไม่ว่าจะเป็นพระปรมัตถ์ เป็นชื่อแห่งธรรมแท้ๆ เป็นเข็มทิศทางเดิน เพื่อจะให้เข้าถึงธรรมที่แท้จริง ซึ่งมีอยู่ภายในใจของเรานี้จะเกิดขึ้นที่ใจ ไม่เกิดขึ้นที่อื่น

ธรรมท่านสอนให้ดูตัวเอง ระวังตัวเอง จะได้เห็นความบกพร่องของตัวเอง แล้วแก้ไขไปเรื่อยๆ จนสมบูรณ์ได้

นิพพาน คือ นิพพานเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ อนัตตาก็ดี อัตตาก็ดี เป็นทางก้าวเดินเพื่อพระนิพพาน ผู้ที่จะเข้าถึงพระนิพพานต้องก้าวเดินผ่านอัตตาและอนัตตา ซึ่งเป็นทางเดินที่สิ้นสุดลงแล้ว ก็เป็นวิมุติขึ้นมาเป็นอีกฝั่งหนึ่งแล้ว นั่นคือพระนิพพาน

รายนามผู้บริจาคเข้ากองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน

รายชื่อกองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน เล่มที่ 899 (3 พ.ย. - 15 พ.ย. 2553)

คุณแม่พร-นิษฐเนตร เติมศิริรัตน์+ครอบครัว ร้านน้ำพริกแม่พวง เกตุหอม	300.-	คุณพจนา อ้นสำราญ คุณณัฐกานต์ แซ่ตั้ง	100.- 800.-
คุณสุภาพ สายสินธุ์	80.-	คุณนิภา ตั้งวรสิทธิชัย	800.-
คุณสุพัตรา ลิมป์หิรัญรักษ์	100.-	คุณเดือนใจ แก้วแท้	100.-
คุณพรทิพย์ บรรเจิดกรพันธุ์	1,000.-	คุณภุมรี ละอองจิต	100.-
คุณประจวบ อยู่แพทย์	300.-	คุณขนิษฐา จันทร์ประสงค์	100.-
คุณบุญช่วย วงศ์ตลาดขวัญ	100.-	ครอบครัวธนูทอง	100.-
คุณสุภาภรณ์ วงษ์สถาปนาเลิศ	200.-	คุณมุ่ยเฮียง แซ่ฉั่ว	50.-
คุณสุมาลี เพ็ชรศิริ	200.-	คณสุภี บุนนาค	200.-
คุณไฉน สิมะวัฒนา	200.-	น.ต.บุญสืบ-ถนอม ผาสุข.	50.-
น.ท.ดิเรก ธิเบศร์ณรงค์ (3362)	1,000.-	คุณอุไร ปิ่นรอด (3298)	100.-
คุณรำพึง อมฤทธิ์	200.-	คุณชาญชัย กนกวิริยากร (4978)	500.-
คุณอัญชลี ปิ่นรอด	100.-	คุณยงเซ็ก อนุรักษ์	100.-
คุณศริยา คลอวุฒิวัฒน์	100.-	คุณสุวรรณา แซ่ตั้ง	100.-
คุณสมบุญ ศรีสง่า	300.-	คุณพรรณอร คำภูแก้ว	200.-
คุณอรรถสิทธิ์ ถิรกนกวิไล	50.-	คุณธวัช องค์ประเสริฐ	100.-
คุณบุญเลิศ เชื่อมมณี (3798)	300.-	คุณบุญนาค หนูน้อย (2021)	300.-
อุทิศให้แม่แตงกวย แซ่ตั้ง	500.-	คุณวรรณทนา ลี้ทักษ์พิมาย (4666)	500.-
คุณสารี่ ปิ่นทอง	600.-	คุณยุทธนา-มาลี ธนาเพิ่มพูลผล	500.-
คุณละออง สุวรรณชื่น	50.-	คุณชวย ทับทิมทอง	100.-
คุณยรรยงค์ ธนาเพิ่มพูลผล	200.-	คุณประภาศรี แดงพลอย	100.-
คุณพรชัย เลิศบัวรักษ์ +ครอบครัว	200.-	คุณไพโรจน์-อัญชนา ธนาเพิ่มพูลผล	200.-
คุณรัตนา แสงโนรี	100.-	คุณศรีสุดา บาลพิทักษ์	250.-
คุณศิริรัตน์ ธนาเพิ่มพูลผล	200.-	คุณสายรุ้ง วิศาลวัชร	50.-
คุณสมพงษ์ อรกิจ (5064)	100.-	ดช.ทรงพล-ดญ.เณศรางค์ ธนาเพิ่มพูลผล	500.-
ครอบครัวโพธิ์ศรีสุวรรณ	50.-	คุณฉวี วิหกรัตน์	50.-
คุณทิพย์กมล ธนาเพิ่มศรีสกุล	100.-	คุณสุธิรา	40.-
คุณชัยวัฒน์ วุฒิสว่างวงศ์	200.-	คุณประธาน ธนะศิรังกูล + ครอบครัว	300.-
คุณณัฐพิพัฒน์ จอดนอก	200.-	คุณสร้อยทอง อึ้งวิเชียร	300.-
คุณสุพัตรา ลิมป์หิรัญรักษ์	200.-	คุณกนกวรรณ เสือเอก	100.-
คุณอุบลทิพย์ อุดมสมบูรณ์	500.-	คุณปราณี ทิพย์พิมานชัยกร	20.-

คุณอนงค์ แซ่อึ้ง + ครอบครัว (4888)	100.-	คุณแม่มะลิ - ฉันทนี - เกสร คลองหรั่น	200.-
คุณจงกลพร เผือกหอม	40.-	คุณทองมา พรกระจ่างสกุล	50.-
คุณสุนันทา วิจิตรพงศา	100.-	คณจำเริญ พิมเพ็ชร + ญาติมิตร	100.-
คุณวรพร ทองผาสุข	100.-	คุณนิษฐ์เนตร เติมศิริรักษ์	30,000.-
คุณราณี วัชรีคุปต์	500.-	คุณอรอนงค์ แสนทวีสุข	60.-
ดร.พณศธร อยู่ประเสริฐ + ครอบครัว	400.-	คุณทัศนพร เหล่าไพโรจน์	500.-
คุณสนิ ทองสุข	15.-	คุณกาญจนา มงคลนวรัตน์	500.-
คุณสมหวัง เมฆพยัพ	100.-	คุณชัยณรงค์ นิเวศสำราญ+ ครอบครัว	1,000.-
คุณเครือวัลย์ นันทพานิช	100.-	คุณซิเต็ก แซ่ลิ้ม	200.-
คุณจันทรา สระแก้ว	300.-	คุณทองลอย ยิ้มเจริญ	100.-
คุณทองคำ ทองทา + ครอบครัว	200.-	คุณประสิทธิ์พร ปานยงค์	80.-
คุณทิพย์วรรณ ตันจก	200.-	คุณนฤมล ทองทา	100.-
คุณก่วง ชอนไธสง	740.-	คุณชุมพร บรรพเชิด	50.-
คุณสุรินทร์ ทองทา	300.-	คุณสมพวรรณ ชนาราษฎร์	70.-
คุณธนพร ธงทอง (3058)	300.-	คุณสังวาลย์ ทองทา + ครอบครัว	100.-
คุณอมรทิพย์ ปิ่นวัฒนา	200.-	คุณทศพร เตียวประเสริฐ (3535)	300.-
คุณกุยกี-ทวีศักดิ์ อนุวารีพงษ์	200.-	คุณเนียร แซ่เล้า	50.-
คุณสมหมาย ปานสว่าง +ญาติมิตร	70.-	คุณสาคร บุศยศิริ	500.-
คุณสายทอง ไกรพ้น	100.-	คุณยายสังวาลย์ คงเพ็ชร+ลูกหลาน (พ.ย.-ธ.ค.)	200.-
คุณจารุวรรณ ใจมา + ครอบครัว (2891)	50.-	คุณประวิทย์ สุทธิวิจิโต	500.-
คุณกิมเอ็ง คิดหาผล (พ.ย.-ธ.ค.)	200.-	คุณนฤมล จิตโอภาสกุล	100.-
คุณเพียรเพ็ญ สันติพงษ์สกุล	500.-	คุณวิสาข์-นพวรรณ สันติพงษ์สกุล	100.-
คุณอรนุช เติมนอง	40.-	พระชด (วัดบางเพ็งใต้)	100.-
คุณประทวน กลัดพิบูลย์	280.-	คุณณัฐรัฐอร เกิดมี-คุณสุทธิพจน์ รุกขชาติ	100.-
คุณสุคนธ์ ชื่นชูจิตต์	300.-	คุณสมจิตต์ ทางสายกลาง	500.-
คุณเยาวเรศ-ปภาณิน คัคนางกูล	100.-	คุณเม่งซวง แซ่พู	100.-
คุณชัยวัฒน์ ทีปะนาวิน	60.-	คุณโสภี ป้องเจริญ	50.-
คุณนิทรา พงษ์ประยูร	250.-	คุณสมร ชลายนเดชะ	70.-
คุณวรเศรษฐ์ ลนากุล	20.-	คุณส้มจีน บรรลือสิน	40.-
คุณประนอม โสดชื่น	130.-	คุณสมพร จุฑะรพ	60.-
คุณเรียม ภาคาพุฒ	100.-	คุณวิไลวรรณ พิมเพ็ชร	190.-
คุณบุญเกิด ปิ่นเกษ (4122)	300.-	คุณโสภา ทองอรุณ	500.-
คุณจงกล วิทยาธิกรณ์ศักดิ์ (2141)	2,000.-	คุณฉวีวรรณ อนุพัฒนกุล (4686)	100.-
คุณลิบ-ออโรร่า พุทธิสาร +ครอบครัว (3148)	500.-	คุณสุชาดา วิริยะพานิช	100.-
คุณสูงศักดิ์-นรกมล คำหอมกุล	100.-	คุณพูนศรี ทองไข่มุกด์ (1119)	500.-

รายชื่อกองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน เล่มที่ 900 (15 พ.ย. - 25 พ.ย. 2553)

คุณลำพา ไววรนารถ	100.-
คุณฉลองรัตน์ เม่นประเสริฐ	500.-
คุณมรกต เตชะเดชวรพันธ์ (0996)	500.-
คุณปราณี จันทรา	500.-
อุทิศให้นางจง แซ่หว่อง - นางจงจิต แซ่ม้า	100.-
คุณดวงภร ทุนเจริญ	100.-
คุณสุนันท์-ลูกบัว-ลูกบี๋-ลูกแบม โรจรุ่งทวี	100.-
อุทิศให้สมบูรณ์ วรจรัสรังสี+ตัวเล็ก	100.-
คุณวรรณ ฤทัยธรรม	100.-
คุณพีระยศ	50.-
คุณบุญมี-มาลัย แจ่มเล็ก+บุตร-ธิดา	100.-
คุณอาภา แซ่ฟู	100.-
คุณธัญยธรณ์ เอื้ออารีย์ธนโชติ	50.-
คุณอดุลย์ หวังธนาโชติ	200.-
คุณอรวรรณ ธนะนิวิฐ (4011)	500.-
คุณบุญธรรม ทองดี	100.-
คุณสุชาติ-วิมล-สุวิมล เจริญผล+ครอบครัว	200.-
คุณบำรุง จิตต์จำนงค์	200.-
คุณบุญเรือง-สุวรรณา ปานแดง	80.-
คุณเง็กยิ้น แซ่แจว (4971)	550.-
พระอาจารย์เที่ยง อุชุวณฺโณ	100.-
คุณเสวียง วงษ์มณฑา	100.-
คุณจินดาวรรณ แซ่จิว	500.-
คุณศรัณย์ เรืองขจร	100.-
บ้าน จ.สาคร	200.-
คุณศศิวิมล เผ่าพันธุ์เจริญ	100.-
คุณนิพนธ์-สุภาทิพย์ สารพล	100.-
คุณปภาวดี ปรีดาภัทรพงษ์ +ครอบครัว	40.-
คุณธวัชชัย พึ่งชัย	100.-
คุณวิสันต์-รัตนา มีสุขโข	500.-
คุณประวุฒิ วงษ์สว่าง	50.-
คุณโปร่ง บุญอุไร (3761)	500.-
คุณพัลลภ-เสาวลักษณ์ น้อยพรหม+ครอบครัว	100.-
น.ท.ถาวร โสวรรณ์	50.-
ร.อ.ทองเจือ ทองนวล	300.-
คุณชัยพัฒน์ คุณกันหา	100.-
คุณวรวรรณ-สิงโต วรจรัสรังสี	100.-
คุณธนพ ชัยวัฒนธีรากร	100.-
คุณพงศ์ โรจนรุ่งทวี +ลูกหลาน	100.-
อุทิศให้สุนทร-ปราณี วรจรัสรังสี	100.-
คุณพิศมัย หงษ์จินดา	100.-
คุณสุภาภรณ์ โรจนรุ่งทวี	50.-
อุทิศให้นฤมล-พจนา วรจรัสรังสี+หัวโต	100.-
คุณคมกฤช-อนงค์นุช อรสว่าง	300.-
คุณสุเนตรา-มาร์ค มินเล่อร์	50.-
คุณเรณู กลิ่นสุหร่าย	50.-
คุณอภิชาต์ อุณาพรหม	50.-
คุณสุรชัย-สุรสิทธิ์ เอื้ออารีย์ตระกูล	100.-
คุณประพนธ์ โสภณสิริทรัพย์	1,000.-
คุณศิริประภา	1,000.-
พ.อ.อ.สำรวย จันทร์เฑียร	200.-
คุณสมจิต เจริญสุข	40.-
คุณนภาพร คงผอม	50.-
คุณนัยนันท์ กรนุ่ม (2866)	500.-
คุณสมถวิล สิริสุนทราภรณ์	500.-
คุณพรรณี แซ่โซว	50.-
คุณสุรพล ธนะเกตุสกุล คุณทองไพจิตร ศรีมงคล +ครอบครัว	100.-
คุณบุญมา พวงมณี	100.-
คุณธิดา สุวรรณโกศัย	300.-
คุณนวลจันทร์ คีมา	100.-
คุณญาณกร นันทดิลก	500.-
คุณถวิล ช้างสุวรรณ์	200.-
คุณสุมาลี วิรุฬห์บรรเทิง	100.-
คุณเสาวภา อัชลิสังกาศ	200.-
คุณสุวรรณี พงศ์พิพัฒนาการ (2051)	200.-
คุณจินตนา เสนาพิทักษ์	300.-
คุณวรรณา เจริญเสนีย์	100.-

คุณกริน-นิศารัตน์ กฤตยานุกูล	14,000.-	คุณบุญมา ชูติวัตร	40.-
คุณณัฐนนท์ อุ่นพงศ์เจริญสุข	200.-	น.ท.วิฑูรย์ ชิ้นพัฒนกุล	200.-
ดช.ดุรงกรณ์ นวลศรี	50.-	คุณพูลศรี อมรพัฒน์	200.-
คุณสัมฤทธิ์ โภชฌงค์	320.-	คุณสมสนิท อยู่เกตุ	200.-
คุณจิตรา พรุ๊สส์ (4412)	500.-	คุณเพ็ญ รุ่งเรือง (4051)	300.-
คุณวาปี ประเสริฐเวชทนต์	100.-	คุณเผชิญ อิงคปกรณ์	200.-
คุณสมพงษ์ คำทอง	200.-	คุณสัมฤทธิ์ ดวงมาลา (2058)	300.-
คุณสรพล สิทธิวงษ์+ครอบครัว	100.-	คุณสุนทร กานดา+ครอบครัว	200.-
คุณฉลวย บุญคง	50.-	คุณสนั่น สังขรักษ์ (1694)	500.-
คุณนิมิตร พลายพงษา	100.-	คุณกุยฮวย โพธิคุณ	200.-
คุณสุนันท์ กวีชัยสมบุญ	200.-	ดช.วงศกร กรวยสวัสดิ์	100.-
คุณกรรณิการ์ แก้วชาญค้า	300.-	คุณไผ่ นิธิเสถียร	120.-
ดช.ธิวัตถ์ สื่อสุวรรณ	100.-	คุณศิริรัตน์ ไชยแสงสุขกุล	500.-
คุณประทุม ถิ่นมีผล	100.-	คุณชุมพล พลายพงษา	100.-
ดญ.มิตรดา คเชนทร	100.-	ดช.ชัยรัต พุ่มรอด	100.-
คุณอภิชาต ศรีสันติธรรม (4382)	100.-	คุณศรีวรรณ กันบังเกิด	30.-
คุณนิภา เจริญจิตร	50.-	คุณเกื้อกูล ศรีวัฒกพงศ์	100.-
คุณผดุง สุนทรรัตน์	75.-	คุณเปี๊ยก-สุนีย์ แซ่เล่า	100.-
คุณกนกนาค ลิ้มสวัสดิ์	50.-	คุณเบญจพร ฤทธิ์กันโท (5149)	500.-
คุณสุรีย์-ศรีระนอง ยิ้มประยูร	500.-	คุณไพบูลย์-ประจวบ ธิมาศาสตร์	500.-
คุณสมบูรณ์-อัจฉรา พูนพล	200.-	ร้านรองเมืองเกาเหลา	100.-

รายชื่อกองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน เล่มที่ 901 (25 พ.ย. - 11 ธ.ค. 2553)

คุณกิมลุ้ย ทาหอม +ครอบครัว	100.-	ร.อ.มณีเจริญ ศรีอิ่ม	100.-
คุณชัยพัฒน์ คุณกันหา	100.-	คุณชาญวิทย์ วงศ์ภัทรฐิติ	100.-
คุณจิรวรรณ ใจบรรจง	100.-	คุณสมพวรรณ ชนาราษฎร์	50.-
คุณแม่ประสงค์ ศรีคร้าม	200.-	คุณณัฐดลดา ประเสริฐพันธ์	100.-
พระบุญนะ จิรปุญโญ	500.-	คุณณัฐนนท์ วรพรทัศนา	300.-
คุณสมพล กรุสวัสดิ์	500.-	คุณบุญเสริม เกิดน้อย	300.-
คุณขนิษฐา แก้วมณี	100.-	คุณนกแก้ว ทองประชุม	400.-
คุณพยูร นิ่มสมุทร์	200.-	คุณประกอบ แก้วมณี	100.-
พระครูวิรุฬห์ธรรมาภรณ์ (4838)	500.-	คุณฤทัย นิ่มสมุทร	200.-
คุณชัชวาลย์ ศุขวัฒน์	100.-	คุณศิริวรรณ เกตจินากูล (4899)	500.-
คุณแม่สุแล เฮ้าสุธี	50.-	คุณโสมใจ น้อยจันทร์	100.-
คุณพรฤทัย ลาภสถาพรกุล	100.-	น.อ.ศิลป์ชัย วิทยาอุปถัมภ์ (5032)	500.-

คุณพันธิกา ผลภามี	100.-	คุณวิชัย ลาภสถาพรกุล	50.-
คุณวิชัย ตรึงจิตร	500.-	คุณอัมพล จันทานนท์ (3238)	200.-
คุณทวีเดช-ศิริ มเหสักข์อิทธิชัย	100.-	คุณสุคนธ์ ชื่นชูจิตร	300.-
คุณสมศักดิ์ สุขสว่าง คญ.ศศิกานต์ หลักเพชร	50.-	คุณปริยานุช แดงเรือง (4989)	200.-
		คุณมาลี จันทร์วัฒรังกูล (2334)	600.-
พ.ท.ประวิทย์-ปรีดา วชิรกุล	100.-	คุณสารี่ ปิ่นทอง	500.-
คุณณรงค์ฤทธิ์ ครรชนะอรรถ (4283)	500.-	คุณกาญจนา มุกด์มณี	700.-
คุณยุทธนา เพ็งปาน +ครอบครัว	100.-	คุณณัฐชยา กุลจิตติสันต์	20.-
คุณประยูร อยู่สุข	500.-	คุณอำพน พิชเยนทรโยธิน	1,000.-
คุณบุญเปรื่อง ชาตะรูปานนท์	100.-	คุณสุดใจ สุทธิเวช	120.-
คุณเฉลิม พงษ์ยะบุตร	400.-	คุณสมบูรณ์ พรหมสิรินิมิตร	200.-
คุณวิไลวรรณ์ ไกยะวงศ์	500.-	คุณมาลี คงวารี	50.-
คุณบุญจันทร์ อ่อนรอด	100.-	คุณประดิษฐ์ อินทร์ฉาย	200.-
คุณเนติธวัช เตชะไกรศรี	900.-	คุณคำรณ อุริต	300.-
คุณปรีชา-รัตนา สุขพรรณพิมพ์	100.-	คุณถมพัฒน์ ศรีจันทร์	200.-
คช.อติพล เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา น้องเพชร ตา ยาย	100.-	คุณภักดี-นวลพรรณ ทันนิเทศ	100.-
		คุณบุญมา พวงมณี	100.-
คุณสุดา สายรัดเงิน	100.-	อุทิศให้คุณแม่สาลี่ คันโธ	100.-
คุณสุวรรณา พัฒนะกุลกำจร	50.-	คุณวิภา สัตยรังษี	100.-
คุณสุภาพ สายสินธุ์	60.-	คุณสานิต-อำนวย ชายเพ็ชร	300.-
คุณพลับ รัชเดช	100.-	คุณปรีชา อมรฉัตร	60.-
คุณแสงชัย เจริญจิระพร	100.-	คุณทุเรียน กุฎีศรี	100.-
คุณป้ากล้วยไม้ สิทธิเวช	500.-	คุณชม้อย บันเทิง	100.-
คุณทองดี คิลาดิ	200.-	คุณสุกัญญา เอกนันท์	800.-
ร.ท.วิรัช-ขนิษฐา ลักขณา	160.-	น.ต.บุญสืบ-ถนอม ผาสุข.	50.-
คุณณัฐภัส รักขิตนิธิกุล (4904)	200.-	คุณประจวบ อยู่แพทย์	250.-
คุณยงเซ็ก อนุรักษ์	100.-	คุณธนพ ชัยวัฒนธีรากร	100.-
คุณสุรีรัตน์ จาตุรนต์เกาศัลย์	200.-	คุณชัยวัฒน์ วุฒิสว่างวงศ์	200.-
คุณสุรพล ธนะเกตุสกุล	200.-	คุณสุรีย์ สุวรรณมงคล	200.-
คุณพรรณา กระจายศรี	100.-	คุณวรรณ ฤทัยธรรม	100.-
คุณปฐมพงษ์ สุวรรณมงคล	200.-	คุณกิตติพงษ์ ตั้งประเสริฐศรี	200.-
คุณขนัษฐา จันทร์ประสงค์	150.-	อุทิศให้คุณพ่อเฮงม้วน แซ่ตั้ง	200.-
คุณปัญญา-สมหวัง เมฆพยัพ	275.-	คุณศิริพร ชัยเกรียงไกร (3209)	1,000.-
คุณสมพจน์ สุวรรณ	200.-	คุณลัดดาวัลย์ บุญสรวง (4468)	500.-
คุณกาญจนา มงคลนวรัตน์	400.-	คุณประสงค์ ยี่ส่อง	300.-

คุณสาลี่ สุโภภาค	100.-	คุณอารมณ์ สุรัตพิพิธ	500.-
คุณสุวรรณี วัฒใย	100.-	คุณเหลือง-เสาวภา ฤทธิ์บุญ	220.-
คุณนวลพรรณ ทันนิเทศ	100.-		

รายชื่อกองทุนพลังชีวิต อาคมธรรมทาน เล่มที่ 902 (11 ธ.ค. - 18 ธ.ค. 2553)

คุณสุกัญญา เวียงอินทร์	40.-	คุณนวนันท์ เสรีสมนึก	500.-
คุณศิริพร ผดุงรัตยวงศ์	100.-	น.พ.วรวิทย์ ตันติวัฒนทรัพย์	500.-
อุทิศให้คุณแม่แตงกวย แซ่ตั้ง	500.-	คุณเสียง-สุรีย์ ทองแดง+ครอบครัว	1,000.-
คุณอรัญญา กัลยาณพจน์พร	500.-	คุณทิพย์กมล ธนาเพิ่มศรีสกุล	100.-
คุณอุษา ธนทรัพย์ศิริพร	500.-	คุณอุไรวรรณ กัลยาณพจน์พร	500.-
คุณยุทธนา-มาลี ธนาเพิ่มพูลผล	500.-	คุณสุมาลี เพ็ชรศิริ	200.-
คุณยุพิน ตันทีปธรรม	500.-	คุณยรรยงค์ ธนาเพิ่มพูลผล	200.-
คุณทองใบ หน่อเนื้อ	1,000.-	คุณสุกัญญา ทองพุ่ม	300.-
คุณไพโรจน์-อัญชนา ธนาเพิ่มพูลผล	200.-	ครอบครัวพูลพานิชผล	200.-
คุณจารุวรรณ สิทธิสรวง	550.-	คุณศิริรัตน์ ธนาเพิ่มพูลผล	200.-
คุณแม่พวง-นิษฐเนตร เติมศิริรัตน์+ครอบครัว ร้านน้ำพริกแม่พวง เกตุหอม	300.-	คุณณรงค์ชัย-อุดมศรี จักษุพา	200.-
		คุณทรงพล-ดญ.เณศรางค์ ธนาเพิ่มพูลผล	500.-
คุณกรองจิตร พุ่มทอง	200.-	คุณวิภาพร วิรัชกูล (4619)	1,000.-
คุณปฏิพล รุ่งจิรโรจน์+ครอบครัว	100.-	คุณสมหวัง เมฆพยัพ	100.-
คุณสายหยุด ขวัญทอง	200.-	คุณบุญช่วย วงศ์ตลาดขวัญ	150.-
คุณเผชิญ อิงคปกรณ์	100.-	คุณไพจิตต์ เฉลยวาเรศ	500.-
คุณสุรัติ วงศ์ตลาดขวัญ	100.-	คุณพรรณอร คำภูแก้ว	200.-
คุณรัชนี กิ่งกาญจน์ตระกูล+ครอบครัว	50.-	คุณณัฐนนท์ อุ่นพงศ์เจริญสุข	200.-
คุณลัดดา เกตุภู่	100.-	คุณประเสริฐ-สมบูรณ์ ชาวสวน	50.-
คุณจร ปิยะรัตน์	100.-	คุณละเมียด สุคนธ์ประดิษฐ์	200.-
คุณสุวรรณา แซ่ตั้ง	140.-	คุณก่วง ชอนไธสง	50.-
คุณศริยา คลอวุฒิวัฒน์	100.-	คุณนิพนธ์ สว่างวงศ์	100.-
คุณทรงศักดิ์ เง็กทองดี	100.-	คุณบุญเรือน กิมเกถนอม	100.-
คุณจรัญญา กมลเปี่ยมศักดิ์	1,000.-	อุทิศให้พ่อคูณ-แม่จอน แซ่ลิ้ม	100.-
คุณเรืองรอง ประเจิดหล้า	200.-	คุณสุภี บุนนาค	200.-
คุณทวาย ครามกระโทก	30.-	คุณธวัช สายอรุณ	300.-
คุณสุมาลี พฤฒิวทัญญู	200.-	คุณพัณณมาศ พิชิตกุล	100.-
คุณเรณู กลิ่นสุหร่าย	50.-	คุณเสรี-สุนันท์ บัณฑิตไทย	50.-
คุณสุวรรณา งามสอาด	100.-	คุณกุยฮวย โพธิคุณ	200.-
คุณปรียา จารุดุล (ม.ค.-มิ.ย.54)	1,200.-	คุณทิพย์วรรณ ตันจก	100.-

คุณลัดดา วิจิตรจามรี	200.-
คุณเติมศักดิ์-สำรวย แซ่โค้ว	50.-
คุณคล้าย นามวงศ์	500.-
คุณเพ็ญศรี โพธิคุณ	200.-
พลโทชิต เศวตมาลย์	100.-
คุณสุมาลี วิรุฬห์บรรเทิง	100.-
คุณสุรชัย วัฒนพรไพโรจน์	200.-
คุณประยงค์ เย็นอาคาร	100.-
คุณมานิต ทองมา	150.-
คช.กษิด์เดช วัฒนพรไพโรจน์	200.-
คุณนวลจันทร์ ดีมา	50.-
คุณบูลศักดิ์-ละเอียด มงคลการณ์	300.-
คุณนุชนารถ โกสิตานนท์	200.-
คุณจารุวรรณ ใจมา	50.-
คุณฉวี วิหกรัตน์	50.-
คุณวลีย์ สายบัว	500.-
คุณนงเยาว์ พาสินเพิ่ม	300.-
คุณอัญชลี ปิ่นรอด	100.-
คุณจิราภรณ์ เทพรักษ์	10,000.-
คุณจงจิต ศิริรักษ์ (5116)	500.-
คุณจินตนา เสนาพิทักษ์	100.-
คุณอุดมศรี ศิริวัตร	100.-
คุณนงเยาว์ พึ่งทัศ	100.-
คุณผดุง สุนทรรัตน์	200.-
คุณพูลศรี อมรพัฒน์	200.-
อุทิศให้นายจง แซ่หว่อง-นางจงจิต แซ่ม้า	100.-
อุทิศให้นฤมล-พจนา วรจรัสรังสี+หัวโต	100.-
คุณอุดม แช่มชื่น	300.-
คุณละออง สุวรรณชื่น	50.-
คุณวิเชียร อยู่คง	300.-
คุณประนอม โสดชื่น	50.-
คุณกุยกี อนุวารีพงษ์	200.-
น.ท.ถาวร โสวรรณ์	50.-
คุณเพชรา ปั้นเทียม (2975)	200.-
คุณชาญยุทธ บุญญะกรรจ์ (3432)	500.-
คุณชุมพร บรรพเชิด	50.-
คุณกรรณิการ์ แก้วชาญค้า	200.-
คุณทองมา พรกระจ่างสกุล	50.-
คุณสายทอง ศรานุรักษ์	50.-
คุณเชี้ยม เรือนทองดี	200.-
คุณศุภางค์ ศุภโชคบุญฤทธิ์	300.-
คุณพจนา อั้นสำราญ	100.-
คุณสมคิด เสาวรส	200.-
คุณนุชนารถ หอมศิริ	100.-
คุณเพ็ญศรี รังสิมาวัฒน์ (2237)	500.-
คุณชูจิต ชุจิตารมย์	200.-
ไม่ออกนาม	100.-
พระอาจารย์เที่ยง อุชุวณฺโณ	100.-
คุณวาสนา วรวรรณ	200.-
คุณคมกฤช อรสว่าง	300.-
คุณทัศนพร เหล่าไพโรจน์	500.-
คุณมรกต พราหมณ์พันธุ์	500.-
คุณประสิทธิ์พร ปานยงค์	60.-
คุณจำเนิน สกุลทองมา (0063)	100.-
คุณศรัณย์ เรืองขจร	100.-
คุณสุรินทร์ ทองทา	300.-
คุณสุรีรัตน์ ทองทา	100.-
คุณทัศนา เปลี่ยนภักดี	20.-
คุณอุไร ทองเจือ	500.-
คุณวรวรรณ-สิงโต วรจรัสรังสี	100.-
อุทิศให้นายสมบูรณ์ วรจรัสรังสี	100.-
อุทิศให้สุนทร-ปราณี วรจรัสรังสี+ตัวเล็ก	100.-
คุณชุติมา กิตติรวมเจริญ	300.-
คุณปรียา เพชรฉ่ำ	150.-
คุณเนียน แซ่เล้า	50.-
คุณพลชัย-มลสวาท บุญรัตนขึนยง	300.-
คุณอรุณี ตาปนานนท์	300.-
คุณพงศ์ และลูกหลานโรจนรุ่งทวี	100.-
คุณอัมพร แน่นอุดร	100.-
คุณพรรณี แซ่โซว	50.-